REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administraţiune Braşov şi la următoarele
BIROURI de ANUNŢURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner. Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Goldberger. Ekstein Bernat. Iuliu Leopold (VII Erzsebet-körut).
Preţul inserţiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Dumineca 41.)

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare z[i]
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Dumineca 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate.
Pe un an 40 franci, pe şase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Braşov:
Administraţiunea, Piaţa mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe şase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 224.—Anul LXXI. Braşov, Vineri 10 (23) Octomvrie 1908.

Audienţa ministrului de interne.

Eri înainte de amiazi ministrul de interne contele Iuliu Andrassy a fost primit în audienţă de Majestatea Sa la palatul dela Buda. Se anunţă că audienţa a durat peste un cias. Fără îndoială că a fost vorba între Monarch şi sfetnicul său despre proiectul de lege pentru reforma electorală.

După toate câte s'au comunicat şi asigurat din diferite părţi, de către unii bărbaţi în poziţie de a fi bine informaţi, până eri ministrul de interne n'a dobândit nici un fel de aprobare a proiectului său din partea Majestăţei Sale. Insuşi oficioşii maghiari mărturisesc că aceasta nici nu s'a putut din simpla cauză, că acel proiect de lege, prin care Andrassy vrea să introducă pluralitatea şi vrea să zădărnicească votul universal egal şi secret, nici n'a fost gata până acuma ca să poată fi prezentat în întregime Domnitorului. Să se fi dus Andrassy cu proiectul gata la Majestatea Sa? Se poate. Este însă cu putinţă, ca ministrul de interne să fi espus în audienţa de eri numai principiile, pe cari se razămă proiectul său, ca să vadă, ce părere are Majestatea Sa şi dacă consimte la ele ori nu? Căci nu poate contele Andrassy să aştepte până în momentul din urmă şi să se espună ca atunci Majestatea sa să-i declare că nu aproabă proiectul lui, ci e lucru firesc ca să stărue să afle cât mai curând la ce are să se aştepte. Şi pentru aceea trebue să dorească a fi în curat mai curând asupra intenţiunilor Majestăţei Sale, pentru ca în caz de refus să ia de cu vreme măsurile şi hotărârile de lipsă, după ce într'un asemenea caz ar trebui să urmeze neapărat demisiunea sa ca ministru de interne. A spus'o însuşi Andrassy mai de multe ori, că el stă şi cade cu proiectul său.

E îndreptăţit aşadar interesul cel mare, cu care întreaga poporaţiune a Ungariei şi a Transilvaniei aşteaptă să audă care a fost rezultatul audienţei de eri a ministrului de interne. S'au lăţit mulţime de faime şi versiuni în cestiunea: dacă se va da ori nu sancţiunea prealabilă proiectului de lege reacţionar al lui Andrassy. S'a afirmat în timpul din urmă, chiar de către un deputat naţionalist slovac, că, după unele informaţiuni din cercuri competente în ajunul pregătirilor secrete pentru anexarea Bosniei, coutele Iuliu Andrassy ar fi ameninţat că el cu ai săi va face opoziţiune anexiunei şi va provoca o criză guvernamentală şi că numai după ce l'ar fi asigurat că proiectul său de lege relativ la reforma electorală, va primi aprobarea prea înaltă fără piedecă, s'ar fi împăcat cu planul anexiunei. Cine i-ar fi putut da aceasta asigurare dacă nu însuşi Monarchul şi în cazul acesta despre ce ar fi avut să vorbească ministru o oară şi jumătate aproape cu Maj. Sa în audienţa de eri, dacă nu despre cuprinsul proiectului de reformă? Aceasta lungă convorbire însă n'ar fi mai fost de lipsă dacă Monarchul s'ar fi învoit înainte a face pe placul sfetnicului său, aprobând lucrarea acestuia.

Cu justă încordare aşteaptă deci toată lumea să afle părerea şi hotărârea Majestăţei Sale asupra acelui punct 8 al pactului, ce l'a încheiat cu şefii coaliţiei în primăvara anului 1906 în care — după cum s'a constatat — se spune apriat şi lămurit că votul universal, ce s'a angajat a-l introduce guvernul coaliţiei, „trebue să fie egal şi secret după cum l'a propus la timpul său guvernul Fejervary.

Ori care ar fi hotărârea prea înaltă în această mare şi gravă cestiune ce atinge viitorul popoarelor, cari trăesc sub sceptrul Majestăţei Sale, acestea vor rămânea neclintite în postulatul lor de-a li-se da libertatea şi egalitatea deplină fără ciuntire, fără scădere, fără scurtare de drept şi asuprire.

Aceasta trebue să fie şi deviza noastră, a Românilor — în lupta pentru votul universal, care este înscris ca postulat de frunte în programul nostru naţional. Devisa au înscris'o pe drapelul lor număroasele adunări poprale ce s'au ţinut până acuma şi o vor înscrie şi adunările ce se vor ţinea şi cari dorim să fie cât mai multe şi puternice manifestări ale voinţei poporului nostru.

Revista politică.

Mişcarea pentru *votul universal* în sânul poporului nostru ia proporţii tot mai mari. Dumineca trecută s'au ţinut în *comitatul Sibiiului* 15 adunări în cauza votului universal şi anume în comunele: Fofeldea, Răşinari, Gura-râului, Orlat, Cacova, Sibiel, Săcel, Vale, Aciliu, Tilişca, Galeş, Rod, Poiana, Jina şi Mercurea. Punctul principal a fost desbaterea asupra votului universal nefalsificat, egal şi secret. S'au adresat apoi telegrame Maj. Sale din toate adunările şi s'au trimis adrese clubului deputaţilor naţionalişti şi dietei.

Tot Dumineca s'au ţinut adunări poporale în comuna Balşa (cercul Orăştiei) şi în *Ticvanul-mare* (comitatul Torontal). Dumineca, Luni, Marţi şi eri a ţinut numeroase adunări în *cercul Beiuşului* deputatul Dr. V. Lucaciu, fiind primit cu mare insufleţire de alegătorii săi. Pe astăzi este convocată o adunare poporală in *Lăpuşul-unguresc*, iar pe ziua de 1 Noemvrie în *Bocşa-română*.

Tot Dumineca s'au ţinut numeroase adunări, cu totul vreo 40, de către slovaci, germani, socialişti şi de către partidul radical maghiar. In toate adunările s'au votat moţiuni energice contra vótului plural cerându-se introducerea votului universal nefalsificat, egal şi secret.

*

Eri a fost primit în audienţă de Maj. Sa ministrul *Andrassy*. In această audienţă, se spune, Andrassy ar fi prezentat Maj. Sale proiectul *reformei electorale spre sancţionare prealabilă*. Rezultatul audienţei, după ştirile cele mai nouă, se ţine în secret.

*

Luni s'au început la Viena desbaterile comisiunei austro-română cu privire la încheierea *tractatului comercial între România şi Austro-Ungaria*. Deoarece delegaţii români au primit instrucţii severe, ca să susţină cererile României peivitoare la încheierea unei convenţiuni veterinare şi la importul de vite, îndeosebi de râmători, se crede că în sânul comisiunei se vor ivi mari greutăţi, deşi se speră că relaţiunile de prietinie, cari există între ambele state, vor face totuşi cu putinţă o înţelegere.

*

O ştire îmbucurătoare ne vine din *Bucovina*. Fraţii noştri bucovineni, după ce ani de zile au fost despărţiţi în două partide politice, cari nu arare-ori se combateau cu cea mai mare înverşunare, s'au împăcat şi s'au contopit într'un singur partid cu program creştin-social. In fruntea noului partid a fost ales ca preşedinte marele luptător naţionalist bucovinean Dr. Iancu cav. de *Flondor*.

Dorim fraţilor noştri, astăzi uniţi într'o singură tabără, cele mai frumoase succese în lupta lor pentru organizarea Românilor bucovineni şi pentru redobândirea drepturilor, ce le-au pierdut în cursul vremilor de restrişte, când luptându-se unii contra altora, streinii s'au îngrăşat pe spinarea lor.

*

După ştirile mai nouă *situaţia politică în Balcani* începe a se lămuri. Deşi s'a făcut multă vorbă în jurul isbucnirei unui răsboiu deoparte între Bulgaria şi Turcia, de altă parte între Sârbia şi Austro-Ungaria, Bulgarii şi Sârbii şi-au tras pe samă, că e mai folositoare o pace ciuntită decât un răsboiu, care, ori cum s'ar sfârşi, ar aduce mare nenorocire asupra răsboinicilor. In scopul acesta puterile mari, cari şi ele au interese în Balcani, s'au înţeles să convoace în

---

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Amintiri din copilărie

de *V. G. Borgovanu*.

— Urmare. —

Note ni se da la finele fiecărei luni. Corigenţi şi repetenţi, pe vremea aceea nu esistau, ci *numai promovaţi*. Cine nu erà promovat la finele unui an şcolar, trebuià *să părăsească şcoala*. Dintre 32 şcolari câţi am început clasa I. gimnazială, într'a II. am rămas numai 22; într'a III. — 18; într'a IV. — 12; în clasa a VIII. au ajuns, din colegii mei, numai 4, *zi patru* băieţi.

Pe lângă asemenea instrucţiune şi disciplină şcolară, nu-i mirare că toţi câţi am trecut prin acel gimnaziu, măcar 2—3 clase, ne-am ales oameni deprinşi cu munca şi cu esactitatea. In 30 ani de profesorat nu am absentat niciodată dela şcoală, decât în cazuri de boală grea. Eu am fost în cele 3 clase, totdeauna al *2-lea clasificat*. Locul întâiu îl ocupa Andreiu *Hanganu* cu 4 ani mai mare decât mine, care din clasa IV. a trecut în şcoala militară, şi în scurtă vreme a ajuns căpitan; dar, având nenorocirea să orbească, a murit de tânăr. De altcum, Românii cari puteau să urmeze la Saşi erau totd'auna între cei dintâi şcolari şi uneori chiar primii în clasele lor. Lucrările scrise, din fiecare limbă şi din matematicc ni-se cereau în fie-care lună şi se censurau de profesori cu mare scrupulositate, după fond ca şi după formă. Invăţătura din şcoală se întregea cu cetirea cărţilor din biblioteca şcolară. Fiecare clasă îşi aveà propria sa bibliotecă („für die Schuljugend“). profesorul dirigent împărţia elevilor celor mai buni, în prima Sâmbătă a fiecărei luni, câte o carte, care trebuia să fie cetită într'o lună, cu obligaţia ca cetitorul să facă în faţa clasei, raport asupra conţinutului ei. Astfel şcolarii harnici puteau să cetească 8 — 10 volume într'o clasă, ceeace în 8 clase făceà 60 — 75 de volume...

Pentru judecarea abaterilor de preste săptămână şi apreciarea conduitei noastre a şcolarilor în fiecare Sâmbătă, în ora ultimă (dela 10 — 11) se ţinea aşa numitul »*judicium*« — judecata clasei sub controlul profesorului dirigent. Nu arareori şcolarul vinovat de o greşală mai mare, ori chiar difamantă, preferà a părăsi şcoala decât a se prezenta în faţa judiciului... Chiar şi mie, ori cât de bun şcolar eram, erà să mi se înfunde odată, când eram în clasa III (a. 1865.).. Erà, probabil într'o Sâmbătă după amiazi, când aveam numai desemn şi muzică. Clasa noastră erà în etagiul I. deasupra cancelariei directorului Wittstock. A trebuit să se fi întâmplat ceva profesorului respectiv că nevenind la şcolă, la timp, noi, chiar şi cei mai buni şcolari începusem a ne jucà prin clasă... tropot, zgomot copilăresc... Odată vedem numai că se deschide încetinel uşa şi cu dânsa întrà şi *directorul*, cu un măturoi de mesteacăn într'o mână, cu părul vulvoi, cu faţa schimbată şi cu ochii încruntaţi, ceea-ce îi dedea o înfăţişare înfiorătoare, cum faţa lui erà de astfel pururea serioasă până la rigid. Am rămas încremeniţi care pe locul unde ne surprinse vedenia îngrozitoare; par'că şi azi văd pe bietul Hangan, stând ca înlemnit la locul lui, şi pe director năpustindu-se cu măturoiul asupra unor băeţi ce stăteau în diferite puncte ale odăii şi... paf! — şi — puf!... şi.. uf!.. şi „verfluchte Kerle!“ Pe mine mă surprinse »*Tunătorul*“ după tabla clasei, unde desemnasem ceva. Când miruise bine pe toţi, în urmă dă cu ochii de mine... »*A! du Kerl!, du hast dich verborgen!*« (te-ai ascuns ştrengarule!). Şi, haid' să mă măture şi pe mine la cap. Dar, cum eram şi atunci suferind de cap dela potignirea din clasa II primară, din Năsăud, voind să pariez lovitura măturoiului, fac stânga împrejurul tablei, care se prăvăleşte pe furiosul director; iar eu profitând de o momentană zăpăceală, huş! pe uşă care rămăsese întredeschisă... „*Vei fi bătut cu vergi şi eliminat din şcoală!*« îmi repetă fiecare conşcolar, după ce trecuse furtuna. Şi eu eram sigur că aşa trebuià să mi se 'ntâmple fiindcă »*directorul nu ertà*«... N'am dormit nici Sâmbătă, nici Duminecă noaptea, tot timpul eram par'că nebun de supărarea ce aveam să căşun mai ales iubitei mele mame şi de ruşinea satului, unde auziam strigându-mi băeţii: »*Iată încă un cocian!*«

Lunia următoare mă dusesem mai mort la şcoală... Conşcolarii unii mă tachinau, cei mai mulţi aveau milă de mine; iar profesorii mă întrebau, de ce sufer?... Aceasta mă linişti întrucâtva, dându-mi a înţelege că directorul încă nu le spuse nimic de »*cravalul*« meu. A trecut Lunia... a trecut şi Marţia... Şi zilele următoare fără să mi se zică ceva... Dar eu simţiam cum sabia lui Damocle atârnà asupra-mi. Şi băieţii mă spăriau şi eu aveam oroare de »judicium«-ul de Sâmbăta viitoare... Mă mir că n'am părăsit atunci şcoala. Sâmbătă dela 8—9 oare venise directorul la noi în clasă, la l. germână. — Aveam de recitat poezia: »*Des Sängers Fluch*« („blăstămul cântăreţului“). Profesorul Poschner mă chiemase să răspund.. Eu eram

curând o conferenţă a tuturor statelor, în care să se pună la cale o pace cinstită. S'a şi făcut un plan al acestei conferenţe, în care în schimb pentru recunoaşterea anexărei Bosniei şi Herţegovinei, a independenţei Bulgariei şi a anexărei Cretei, să primească Turcia, Sârbia şi Montenegro compenzaţiuni în bani şi teritorii.

Din Viena se anunţă, că cercurile politice austriace îşi exprimă dorinţa ca viitoarea conferinţă să aibă loc cât mai în grabă. Este speranţă, că odată începându-se desbaterile acestei conferinţe, agitaţia din statele balcanice va slăbi. Programul publicat al conferinţei nu trebue considerat ca un program definitiv. E numai un proiect, pe care autorii lui îl pot modifica ori şi când. Şi va trebui modificat, deoarece numai astfel Turcia va putea fi înduplecată să trimită delegaţi la conferenţă, căci cu actualul program Turcia nu se va învoi nici-odată. I s'ar cere prea mult, să se învoiască la nimicirea ei.

De altă parte între reprezentanţii Turciei şi Bulgariei s'au început la Sofia tratări pentru stabilirea unei înţelegeri între ambele state. După ştirile mai nouă Turcii şi Bulgarii sunt pe calea unei înţelegeri pacinice.

Din Budapesta.

— Luni, în 19 Oct. n. 1908.

Hollo se tânguie din nou. — Se 'ntunecă orizontul politicei externe. — O nonă „izbândă naţională." — Partidul poporal împotriva proiectului lui Andrássy. — Curuţii tac mulcom în delegaţiuni.

Hollo iarăşi se tânguie. Intr'o scrisoare ce o publică la loc de frunte în foaia sa, el zice între altele:

Se tot susţine că proiectul guvernului privitor la votul universal e bun pentrucă nu le place de el naţionalităţilor şi social-democraţilor. Dar anevoie cred că se poate afla bărbat de stat de ai noştri, care să poată proiecta o lege electorală, care să le fie şi acelora pe plac. Să ne gândim serios şi vom vedea, că prin votul plural ne ologim puterile naţionale de luptă, fiindcă dăm preponderanţă elementului dela oraş, care poate fi înfluinţat uşor de puteri străine.

Poate încă la vre-o alegere-două ne vom mai menţinea, dar cine ştie ce va fi mai apoi, când stăpânirea îşi va ridica vocea imperioasă şi-şi va mobiliza oamenii săi, banii săi, şi îşi va câştiga cu mijloacele de putere o majoritate după pofta inimii. Ce-i va putea strica acelei stăpâniri acea grămăduţă de naţionalişti şi socialişti, cari încă vor intra? Incă poate îi vor fi bineveniţi pentru a putea cu ajutorul lor defăima încetul cu 'ncetul »cercurile naţionale», »patrioţii«. Aceştia vor presta servicii preţioase, dacă prin amintirea goală de »drepturi popoarelor« şi cu tot felul de cravaluri vor încătuşa aspiraţiunile noastre naţionale.

Să întroducem în lista alegătorilor şi pe cei ce nu ştiu ceti şi scrie, dar sunt mai bogaţi, căci doar nu este vina lor că sunt analfabeţi, ci vina se află în lipsa institutelor de învăţământ. Astfel vom ajunge să putem satisface şi pactului încheiat cu coroana şi să întroducem în viaţa legislativă şi cel mai de încredere element al ţării.

— Este interesant ce scrie o foaie maghiară dealtcum guvernamentală despre orizontul politic al ţării noastre:

»Se întunecă cerul politicei noastre. *Anexiunea* n'a fost îndeajuns pregătită. Singur numai de sprijinul *Germaniei* suntem siguri. *Anglia*, care de mult vrea să-şi asigure influenţa în Balcani, este matadorul acţiunii îndreptate împotriva noastră.

Anglia îi reproşează diplomaţiei din Viena că vrea să formeze din *Croaţia, Dalmaţia, Bosnia şi Herţegovina o ţară nouă*, ca din dualismul de azi să se formeze un *trialism*.

Şi e îngrijitor, că în jurul Angliei s'a grupat un roiu întreg de puteri mari şi mici, precum: *Rusia, Francia, Serbia, Munteneyru*, şi chiar şi *Turcia*.

Rusia şi Francia s'au înţeles deja cu privire la cele ce sunt a se propune în *conferenţa diplomatică internaţională*, şi că ascuţişul acestei conferenţe se îndreptează direct împotriva Austro-Ungariei. Gingaşe, primejdioase pretensiuni ridică aceste puteri pe cari nu le poate împlini Austro Ungaria.

Stăm în faţa unei puternice alianţe şi cine ştie, dacă aflăm la aliaţii noştri un aşa de mare sprijin, ca să ne putem împotrivi. Iată de pildă să se prezinte pe Adriatică o flotă puternică engleză şi să 'nceapă a ne bombarda porturile de războí şi de comerciu: Ce sprijin ne va da Germania şi Italia?

De altă parte *în Turcia ne boicotează mărfurile* (adecă nu le mai primesc şi nu mai comandă mărfuri) şi nu ne lasă nici să ne descărcăm năile. Altădată am fi trimis numai decât o flotilă în apele turceşti, ca să răzbunăm aceasta ofenză. Azi n'o putem face, căci situaţia europeană e aşa de saturată cu material exploziv, încât acest pas al nostru ar putea produce explosiune.

Cel mai critic punct este Sârbia. Aici creşte dispoziţia de răsboiu. Zicem că este o nebunie, — dar vedem că creşte. Nu ne îndeamnă oare aceasta să credem că este cineva care o aţâţă? Abia este de crezut că această ţărişoară ar putea îndrăzni să-şi bată aşa de impertinent joc de imperiul vecin — cum s'a întâmplat de ex. prin votarea creditului extraordinar de răsboiu în suma de 16 milioane dinari, — dacă nu ar fi la spatele ei nişte puteri mai mari.

Acestei serii de apariţiuni posomorâte îi pune vârf aceea, că prin toate părţile ţării se lăţesc *veştile de mobilizare*. Din toate aceste iese la iveală că: *se pare că stăm în faţa unui războiu*. Noi însă avem lipsă de-o desvoltare pacinică. Ce ar şi câştiga Domnitorul şi naţiunea dintr'un răsboiu? Nimica, ci ambii ar pierde mult. (De ce n'o spui iar, jupâne: Vă trebue pace în afară, ca să vă puteţi războí înăuntru. *Cor.*) Căci ar avea urmări de neprevăzut. Deci naţiunea maghiară cere pace«.

— Cumcă nici sesiunea din ăst an a *delegaţiunei ungare* n'a trecut fără isbânzi naţionale se vede din următorul episod întâmplat la desbaterile asupra aprovizionării armatei.

Când membrul din casa magnaţilor F. Chorin vorbea despre articlii industriali pe sama armatei, a pomenit şi cuvântul *teritoriul vamal comun*. Atunci secretarul de stat I. Szterényi îl întrerupse zicând: »Teritoriu vamal comun nu mai există!«

Ca tot atâtea semne de întrebare se îndreptară ochii tuturor asupra marelui tutor şi inspirator al lui Kossuth; iar acesta zise într'un răsuflet:

— »Avem: *Două teritorii de stat împrejmuite de un hotar vamal unitar*".

Toţi cei de faţă au aprobat, şi se zice că şi ministrul comun de răsboiu a dat din cap confirmând aceasta nouă isbândă naţională din domeniul — frazeologiei.

— Partidul poporal desvoaltă o mare agitaţie împotriva votului plural, sub cuvânt că prin el elementul destructiv al Jidanilor ar ajunge la o prea mare validitare. Duminecă în 18 ei numai în comitatul Pestei au ţinut 52 de adunări de protestare, la cari au vorbit cei mai buni oratori ai partidului. Foile guvernamentale spun însă, că ministrului de interne nu-i e teamă de partidul poporal, fiindcă îl poate ţinea în şah prin cestia autonomiei catolice şi a congruei.

— Cine a cetit cele petrecute în delegaţiunile anilor trecuţi şi ceteşte ce neted se dapână toate în anul acesta în delegaţiunea maghiară, va fi silit să aducă aceasta purtare enigmatică a membrilor delegaţiunilor ungare în legătură cu cestiunile mari, ce agită viaţa politică din monarhie, anume cu anexarea Bosniei şi Herţegovinei şi cu obligământul guvernului ungar de a întroduce o nouă lege electorală în Ungaria. E în interesul partidelor dela putere, ca delegaţii să se arete cât se poate de loiali faţă de monarh şi monarhie şi să se arete ca supuşi votători ai tuturor trebuinţelor marelui imperiu.

Astfel vedem cum obstrucţioniştii şi zurbagii ca Sághy şi Ugron tac mulcom, sau dacă chiar fac, de ochii lumii vre-o observare, aceea e de comun foarte inocentă. Aşa de pildă Sághy, ca să zică şi el ceva la desbaterea expozeului cetit de Thorotzkay în sub-comisiunea pentru externe, s'a ridicat şi a zis din cuvânt în cuvânt următoarele:

— Numai atâta am de enunţat că — n'am nici o observare privitoare la expozeul cetit...

Activitatea »Ligei Culturale«. De un timp încoace »Liga culturală«, sub noul ei comitet, în fruntea căruia stă cunoscutul naţionalist Sava *Şomănescu*, mare proprietare, şi care are de secretar pe d-l prof. N. *Iorga*, — desfăşură o activitate mai viuă şi mai multilaterală. Aceasta se poate vedea şi din apelul sau *„chemarea«*, cum o numeşte comitetul, ce a fost lansată de către »Liga culturală« zilele acestea. In aceasta »chemare« se constată mai întâiu, că neamul românesc se află în împrejurări deosebit de grele. Apoi se zice:

»In vremea noastră, numai pe cultura proprie, larg răspândită şi iubită, servită de toate stratele sociale, se poate răzima viitorul unui neam. Ori-ce om cu simţire pentru poporul, din care face parte, orice om cu înţelegere pentru nevoile imperioase ale timpului nostru, are de sigur încredinţarea, că jertfe mari trebuie aduse de fiecare pentru fiinţa morală a Românilor ca naţie modernă, cu caracter unitar şi îndreptare sigură într'o dezvoltare normală.

»Aceste aspiraţii legitimi ale oricărui Român conştient nu pot fi servite de stat, a cărui acţiune e oprită după dreptul ginţilor de hotare. Nici o instituţie de stat sau bucurându-se de ajutorul statului şi urmând indicaţiilor lui nu poate sta în serviciul interesolor morale unice ale Românimii întregi. »Liga Culturală« singură e chemată a se îngriji de aceste nevoi eesenţiale ale neamului. Puterea ce-i trebue pentru a-şi atinge ţinta, nu i-o pot da însă decât Românii înţelegători de datoria lor şi gata a dărui pentru binele poporului din care fac parte.

»Spre dânşii se îndreaptă deci rugăciunea noastră. Au cu toţii datoria de a se înscrie în Ligă şi de a răspunde cotizaţia de un leu pe lună, pe care o impun statutele. Cererile de înscriere se pot adresa secretariatului »Ligei« în Bucureşti sau secţiei respective. Cea dintâi cale e însă de preferat«...

Ca măsuri practice, comitetul e de părere, că ar putea folosi încă următoarele:

Proprietarii de ziare, organizatorii de spectacole şi serbări sunt rugaţi a majora cu 10 bani sumele ce li-se datoresc, consacrând acest spor »Ligei«.

Se vor răspândi carnete, cupoane în valoare de 10 bani, pe cari oamenii de bine sunt rugaţi să le împartă. Astfel de cupoane se pot lua dela secretariatul Ligei, începând cu ziua de 15 Octomvrie, dela 8 la 10 seara. Se pot cere şi prin poştă, în schimbul valorii lor sau a unei garanţii.

Se vor aşeza în restaurantele româneşti cutii de colecte pentru şcolile din Ardeal.

Se vor ruga negustorii români a primi în depozit publicaţiile şi cărţile poştale ale Ligei.

Ateneele şi toate societăţile culturale sunt rugate a declara, că aderă la scopurile Ligei şi că primesc ca acţiunea lor să fie condusă şi ajutată de Ligă.

Persoanele, cari doresc să ajtute Ligei, sunt călduros rugate a se constitui în comitet de propagandă în deosebitele localităţi şi în deosebitele strate sociale cărora aparţin.

E cu neputinţă un răsboiu al Sârbiei cu Austro-Ungaria? Trimisul special la Belgrad al ziarului »Tribuna« din Roma trimite ziarului său o lungă corespondenţă cu privire la situaţiunea din Serbia. E interesant ce i-a declarat un politician sârb, în cestiunea răsboiului austro-sârb.

— Credeţi că un asemenea răsboiu e cu neputinţă? a întrebat politicianul. Nu Şi iată pentru ce:

»Austria are 15 corpuri de armată, dar din cauza pazei frontierelor, cât şi având în vedere politica ei internă, Austria nu poate trimite în contra Serbiei şi Muntenegrului (nimeni nu se îndoeşte în Serbia de concursul Muntenegrului) decât numai cinci corpuri de armată.

»Un corp de armată ar fi ţinut în eşec de către muntenegreni; două ar fi trimise în Bosnia şi Herţegovina pentru a înăbuşi revoltele; două ar rămânea să se lupte cu armata sârbă. In asemenea condiţiuni armata noastră ar putea să reziste câteva luni. Belgradul ar fi părăsit, dar ce importă! Capitala e acolo unde e guvernul. Am invada Bosnia şi am organiza bande şi comitete, cari ar teroriza pe austriaci. Herţegovina mai ales se pretează perfect pentru guerile. Bani avem,

---

cel mai bun la recitat şi cum fondul poeziei se cam potrivia cu starea mea sufletească, mi-am stors toată energia şi am pus'o în recitare. Clasa întreagă erà emoţionată şi aştepta verdictul directorului! Nu ştiu cum am recitat şi cum am terminat... In fine, încremenit aud glasul aspru al directorului: »*Sehr gut!.. Deine Verwegentheit hast du die ganze Woche durch dein Leiden gebüsst und durch die heutige Antwort ausgelöscht!*«*) Cu aceste cuvinte a părăsit clasa!.. Toţi şcolarii rămaserăm nedumeriţi... Iată o pedeapsă naturală şi pedagogică, deşi cam mare pusă la cale, de sigur, de conferenţa clasei sau de director, pedeapsă al cărei efect l'am simţit atunci; iar rostul î l înţeleg numai azi. Aşa prin căinţă, *m'a educat*, pe când prin eliminare, m'ar fi nimicit. Şi eu în lunga mea carieră profesorală, de câte ori n'am corectat şi educat tineri, prin aceasta procedare! Chiar în anul acesta, un şcolar din clasa VIII dela liceul Sf. Sava — (Bucureşti) la săptămâna, după constatarea unei trasgresiuni regulamentare, m'a rugat să-i aplic pedeapsa meritată, la din contră e pe punctul să părăsească liceul şi să treacă esamenul de bacaloureat, ca particular! I-am aplicat pedeapsa directorului Wittstock, cu bun resultat, educativ pentru întreaga clasă a VIII.

Intre mijloacele educative principale la gimnaziul din Bistriţa, erà *gimnastica, maialurile şi promovările şcolare.*

Gimnastica o făceam în liber, pe promenada oraşului, clasă cu clasă; dar luau parte la exerciţii şi alţi amatori, şcolari din gimnaziul superior şi tineri şi bărbaţi culţi care nu se ţineau de şcoală. Marşurile, alergările şi întrecerile în fugă, jocurile de-a mingea, exerciţiile la aparate, încoronările celor ce se distingeau ne simbolizau exerciţiile gimnastice şi jocurile la Grecii Antici, despre care învăţam cu prof. Gondosch, la istorie.. Profesorii noştri cu *rare* esceptiuni, asistau şi, unii participau de fapt, la gimnastica noastră, apreciind şi încurajându-ne la felul de deprinderi. Cei ce se distingeau erau încoronaţi cu coroane de foi de stejar...

Maialurile erau şi sunt şi azi la şcoalele germane de pretutindenea nişte serbări şcolare însufleţite, la care participă profesori, părinţi şi pretini de ai şcolarilor. Maialul la Bistriţa, se ţinea în prima zi frumoasă din Maiu, deodată pentru *toate şcoalele de băeţi şi de fetiţe.* Această zi erà aşteptată cu *mare* sete şi bucurie. Fetiţele cu mamele lor se pregăteau cu zile înainte.. Ziua maialului erà hotărâtă de *octavani*, dintre cari cel mai bun era *prefect* şi se bucurà din partea şcolarilor de un respect egal cu profesorii.. Ceilalţi şcolari nu ştiau nimic despre ziua hotărâtă, ci erau surprinşi dimineaţa prin afişarea drapelului şcolar, în fereastra dela odaia prefectorială, dela liceu..

(Va urma).

*) Româneşte: „Foarte bine! Cutezarea ta ai espiat'o în cursul săptămânii prin suferinţă, şi ai ştərs'o prin răspunsul de azi.

Barcarolă.

Razele lunii'n mare se scaldă.
Lasă'mi iubito mâna ta caldă,
Lasă'mi iubito măna ta caldă!

Farul clipeşte în depărtare.
Singuri în barcă, singuri pe mare,
Farul clipeşte în depărtare.

Învăpăiază lun'a ta faţă.
Dragoste-atâta în o viaţă
Cum poate'ncape în o viaţă?!

Spuma pe val covor de zăpadă,
Barca'l destramă'l ridică să cadă,
Scânteie'n lună fulgi de zăpadă.

Marea — ascult'o! — marea căruntă
'n mii de fanfare cântec de nuntă
Marea ne cântă cântec de nuntă.

Nemărginirea sună-răsună.
Tremură'n valuri stele şi lună,
Infiorate stele şi lună.

Colo puternic farul tresare,
Ropot de valuri-flacări în zare:
Dragostea noastră arde pe mare!

Constanţa 1906.

Nicolae Brătianu

Priveghitoarea.

(Fine.)

Intr'una din zile împăratul căpătă un pachet cu inscripţia: »Privighitoarea«.

»Iacă o carte nouă despre vestita noastră pasăre,« zise împăratul. Nu era însă carte, ci un lucru mic de artă, aşezat într'o cutie: o privighitoare măiestrită făcută să samene cu cea vie, dar bătută preste tot cu diamante, rubine şi zafiri. Cum trăgeai maşinăria pasărea măiestrită începea un cântec, care'l cânta şi privighitoarei i se mişca coada în sus şi 'njos şi strălucea de aur şi argint. In jurul grumazului îi atârna o panglică, pe care era scris: »Privighitoarea Impăratului din Japonia este săracă pe lângă cea a împăratului din China«.

cel puţin pentru început: 24 milioane lei în aur. Comerciantul sârb Bulli a subscris un milion, Luca Celovici. alt comerciant: cinci sute mii lei. Femeile îşi oferă diamantele; la Negotin toţi şi-au pus la mijloc averea lor practică.

Adunarea poporală din Fofeldea.

(Coresp. part. a „Gaz. Trans.“)

Adunarea poporală din fruntaşa comună *Fofeldea* a fost deamnă şi impunătoare. Nici când altădată şi nicăiri, în cercul acesta, nu s'au adunat popor şi intelectuali, ca la adunarea aceasta. Numărul celor presenţi a trecut peste 800. Timpul foarte favorabil: Dela Sibiiu au sosit trei trăsuri, cu d-nii Dr. Beu, Dr. Borcea. Dr. Comşa (Sălişte), Dr. Fruma, Dr. Holon, Ioan A. de Preda, S. Roşca, Dr. Stefan, ases. Tritean şi alţii. Un banderiu de 40 călăreţi, în costum de sărbătoare, a eşit înaintea oaspeţilor distinşi până aproape de Cornăţel, unde un june voinic i-a salutat în cuvinte binesimţite şi apoi în ordine esemplară, a înaintat prin comuna Hosman în Fofeldea.

In capul satului era ridicată o poartă triumfală cu ţăsături femeeşti, iar în piaţă in faţa primăriei, unde era aşezată tribuna iarăşi împodobită cu ţesături frumoase, i-a aşteptat şi bineventat mulţimea prin rostul tinărului paroch din localitate.

După ce oaspeţii din Sibiiu au luat un prânz scurt la oarele 2 d. a., dir. de bancă d-l *N. P. Petrescu* deschide adunarea, arătând în scurte cuvinte scopul ei şi o invită a se constitui.

Se aclamă preşedinte N. P. *Petrescu*, iar notar Dr. Enea *Andrea*.

Primul orator, advocatul *de Preda*, face o espunere limpede a situaţiei noastre politice, arătând la înţeles fasele de căpetenie, prin cari a trecut poporul nostru până astăzi. A fost aclamat.

Al doilea orator, *Dr. Comşa*, fost deputat, a fost rugat anume să vină la adunare.

D-sa, cu rară vervă oratorică, a vorbit poporului despre toate năcazurile noastre, cum şi despre intenţia meşteşugită a legii pentru alegerea deputaţilor, ce se proiectează acum. Oratorul a vorbit cu atâta căldură, convingere şi însufleţire, în cât poporul îl aclama necontenit. Feţele tuturor străluceau de bucurie şi însufleţire, în ochii tuturor cetiai curagiul şi conştiinţa tăriei naţionale. Azistenţii erau fermecaţi de citatul oratorului: »hai să dăm mână cu mână« şi când acesta a încheiat: »să trăiţi la mulţi ani«, câţiva tineri români au urcat tribuna, l'au ridicat pe umeri între uralele nesfârşite ale poporului.

După aceasta adunarea primeşte cu unanimitate o adresă de aderenţă către clubul deputaţilor şi o telegramă de aderenţă către Maiestatea Sa, propuse de Dr. E. Andrea.

Iată textul adresei votate:

»Poporul român şi alegătorii cercului electoral Nocrich, întruniţi în *Fofeldea*, azi la 18 Octomvrie 1908 în adunare poporală, aduce partidului dietal al naţionalităţilor şi îndeosebi deputaţilor români cele mai călduroase mulţămite pentru ţinuta lor vrednică şi bărbătească în dieta ţării, îi asigură de încrederea şi dragostea lor frăţească şi îşi exprimă datorinţa ca cu aceiaşi frăţească înţelegere şi cu acelaş neînfricat curaj să lupte pentru realizarea programului naţional, căci numai realizându se aceasta, numai asigurându-se tuturor neamurilor din ţară libertatea şi adevărata egală îndreptăţire va putea fi puternică şi fericită patria comună.

»Indeosebi acuma, când se va hotărâ reforma electorală îi roagă ca din toate puterile lor, să lupte pentru isbânda votului universal, egal şi secret în forma lui adevărată şi nefalsificată, nutrind convingerea, că numai aşa va putea să se desvoalte pe o temelie sigură patria comună«.

De încheere preşedintele, în cuvinte calde şi îmbărbătătoare, mulţumeşte oratorilor pentru espunerile şi poveţele lor luminoase, mulţumeşte şi reprezentantului autorităţii administrative protopretorului Putkowsky, care s'a purtat cu multă bunăvoinţă faţă de adunare; d-sa, zice oratorul, s'a putut convinge şi la ocazia asta, că poporul român este pacinic, chibzuit şi că nu doreşte decât înaintarea patriei comune.

»Şi vouă. iubiţi fraţi, cum să vă mulţumesc pentru dragostea, cu care v'aţi înfăţişat azi aici«? zise vorbitorul, »ce să vă pot spune în urma oratorilor distinşi, pe cari i-aţi auzit şi cari v'au vrăjit cu rosturile lor? Fac şi eu o asemănare, cum a făcut unul din oratorii noştri: D-voastră aţi auzit de bună seamă de goanele straşnice, ce le îndurau creştinii pe vremea Mântuitorului nostru Christos. Creştinii se adunau prin peşteri şi prin crepăturile munţilor, ca să se roage Dumnezeului lor şi nici acolo nu erau la adăpost şi totuşi legea şi credinţa lor a ieşit biruitoare, lăţindu-se în toată lumea... aşa ne adunăm noi Românii... Intorcându-vă acasă, duceţi credinţa şi spuneţi familiilor şi copiilor voştri, că şi dorinţele noastre vor ieşi învingătoare, pentrucă Românul nu voeşte asuprirea şi nedreptăţirea nimărui, el voeşte dreptate şi egalitate pentru fiecare naţiune«.

După ridicarea adunărei Dr. Comşia a fost din nou luat pe umeri şi purtat printre popor între aclamări nesfârşite.

A urmat apoi o ojină comună, cu toaste şi multă voie bună.

—.—

Din isprăvile administraţiei.

Cercul Dejului 19 Oct. n.

Se vede că administraţiei noastre toate îi sunt permise. Nu ştiu dacă s'a mai întâmplat pe aiurea astfel de cazuri, ca şi cari ni s'a dat ocaziune să vedem pe la noi şi cari pot servi de dovezi eclatante despre procedura şi modul cum se respectează serbătorile noastre din partea administraţiei, care, când este la adecă, apoi mai stă să ne omoare cu dragostea.

Cazul e următorul:

Din cauza, că porcii selbateci făceau pagube mari în cucuruzele ţăranilor din comuna *Negrileşti* (din cercul adiministrativ al Dejului) primăria comunală a înaintat la începutul lunei lui Septemvrie a c. o rugare la solgăbirău cerând dispoziţii de apărare contra porcilor sălbateci. A trecut însă multă vreme, fără ca să fi sosit vr'o ispravă în cestiune.

S'au apărat deci oamenii cum au putut, până ce în urmă sosi culesul cucuruzului şi fiecare ş'a adunat de pe câmp restul de cucuruz cruţat s'au mai bine scăpat de porcii sălbatici.

Oamenii începură a-şi uita cazul cu porcii, când Duminecă în 18 l c. s'au trezit ca din senin cu vr'o câţiva domni, între cari solgăbirăul care apoi a dat o poruncă aspră, ca să se dea de ştire în sat cu doba, că fiecare bărbat, are să meargă cu domnii la pădure ca să ia parte ca »hăitaş« la vânătoarea de porci sălbatici, căci la din contră va fi pedepsit. Şi ca porunca să aibă şi mai mare aplomb, solgăbirăul a dat poruncă şi jandarmilor din comună, ca să umble din casă în casă şi pe oamenii — cari chiar se pregătiau să mearga la biserică — cu sila să-i facă să iasă la vânătoare.

Observ, că jidanii, cari sunt cam vr'o 12 familii în comună, încă aveau sărbătoare, intocmai ca şi noi, cu toate aceste *ei n'au fost nici provocaţi şi nici siliţi să iasă la vânătoare.* Pe semne nu s'o fi prea încrezut dl solgăbirău în vitejia lor.

Ce să facă deci bieţii Români, s'au dus deci — în loc de biserică — la *vânătoare*, căci doar azi este Duminecă şi oamenii trebue să se roage lui Dzeu!

In biserică au rămas abia vr'o 5—6 bărbaţi şi muierle!

Iar domnii noştri plecaţi cu alaiu atât de mare, au vânat toată ziua până de cu seară şi le-a succes cu ajutoriul lui Dzeu să împuşte — *un singur iepure*!

Astfel au scăpat apoi comuna de — porcii cei sălbatici!

Ce mare noroc pe bieţii negrileşteni, că au venit domnii aceştia, căci altfel ce-ar fi putut face cu afurisiţii aceia de porci!?

Mai sunt unele imprejurări, cari ne lasă nedumeriţi. Şi anume: Nu înţelegem de ce s'a aranjat această vânătoare »mare« chiar în zi de Duminecă şi chiar pe vremea sf. liturgii, când fiecare Român credincios are să meargă la biserică, ca să se achite de datorinţele religioase? De ce jidanii din comună n'au fost conturbaţi nici invitaţi şi nici siliţi a ieşi şi dânşii la vânătoare? Ori doar ei sunt o clasă privilegiată? De ce s'a aplicat forţa jandarmărească în vreme ce *la sărbătoarea sf. Ştefan* chiar *jandarmii au silit pe oameni, să rămână acasă* şi să serbeze?.. Cine a dat poruncă ca să se aranjeze această vânătoare?..

Tot atâtea întrebări, la cari dacă ne-ar da nişte desluşiri, foarte ne-ar deobliga *dl fisolgăbirău*.

Îl şi rugăm cu toată cinstea ca să-o facă aceasta, iar d-lor deputaţi naţionalişti le atragem binevoitoarea atenţiunea asupra acestui fapt unic în felul seu, *) care le poate servi de potrivit material pentru o — înterpelare în dietă. *Z.*

*) Nu e tocmai unic în timpul de faţă. S'a mai întâmplat aşa ceva în comitatul Bistriţa-Năsăud în comuna Seretel. — Red.

Cronici bucureştene

Bucureşti, 8 Octomvrie 1908

Dela Liga culturală. — Timpul.

Dumineca trecută a fost — s'ar putea zice — ziua *Ligei culturale.*

Ea a avut o sărbătoare de dimineaţă şi alta seara. La oarele $10^1/_2$ de dimineaţă, în prezenţa întregului comitet al ligei şi a unui public număros, s'a făcut deschiderea solemnă a bibliotecii, compusă azi, împreună cu cărţile d-lui Iorga, din aproape 10,000 volume.

După serviciul religios, d. Onciul, profesor universitar şi membru în comitetul ligei, a rostit o frumoasă cuvântare în care a arătat însemnătatea mare a acestei biblioteci şi golul ce îl umple ea.

Pe lângă biblioteca fundaţiunii »Carol« şi Academiei Române, cari sunt deschise aproape numai studentului şi cercetătorului, această nouă bibliotecă, împreună cu mica bibliotecă intemeiată de d. Socec încă din anul trecut, vor satisface trebuinţele sufleteşti ale celor, cari nu pot avea întrare în bibliotecile de mai sus, şi cari voiesc să-şi îmbogăţească cunoştinţele de orice fel; să cunoască trecutul neamului nostru, al altor neamuri, literatura străină, dar mai cu seamă literatura românească — în sfârşit pentru cei cari voiesc să-şi câştige o cultură generală.

Se urmăreşte a se completa în bibliotecă toată literatura românească din trecut şi de azi şi mai cu seamă cărţi, cari vorbesc de trecutul neamului nostru.

*

Seara la ceasurile 9 *Liga* a avut cel dintâi festival din toamna aceasta, pentruca cu suma adunată să se cumpere cărţi îndeosebi de istorie şi literatură românească veche. S'a început, în faţa unui public pe care abia îl încăpeau două săli, conferenţa d-lui Iorga *despre bibliotecile populare.*

A arătat, cu exemple din viaţa altor popoare, cum un popor numai atunci a fost capabil de fapte mari, cari au putut să lase urme în istorie, când cultura, o cultură proprie, a pătruns în straturile cele mai de jos ale poporului, astfel încât fiecare cetăţean lua parte cu sufletul şi cu trupul la toate actele publice. Astfel, poporul German pregătit de învăţătorii săi şi apoi de numeroasele biblioteci publice a întemeiat marea şi puternica împărăţie de azi dupăce a învins pe Francezii neuniţi şi dezorientaţi, cari nici azi nu au biblioteci publice în oraşele, în târgurile şi în satele lor, ci numai pe lângă universităţi şi şcoli secundare.

Apoi, poporul bulgar, neînvrăjbit prin lupta de clase şi prin contraste economice şi sociale, s'a deşteptat, s'a edificat sufleteşte printr'o cultură care debunăseamă poartă timbrul naţional, printr'o cultură câştigată în biblioteci publice la oraşe ca şi la sate — şi în chiar sala bibliotecii din oraşul Târnova — fosta capitală a ţarilor de odinioară, s'a încoronat de curând Ferdinand I. al lor de ţar şi s'a proclamat independenţa Bulgariei împreună cu Rumelia, care încă nu era de tot a lor.

După conferenţă a urmat partea artistică, dar în adevăr artistică — sau, cum s'ar mai putea zice, partea *distractivă.*

A cântat doamna Locusteanu patru din cele mai frumoase cântece ardeleneşti, dar cu o voce, cu o putere şi mai presus de toate cu o măiestrie cum numai la această fiică a Bănatului se poate întâlni; apoi d-l Liciu fruntaşul între fruntaşii scenei româneşti a spus câte-va monoloage, cari au procurat publicului cele mai vesele clipe iar artistului aplauze nesfârşite.

Peste două săptămâni Liga va avea al doilea festival al său în sala mare a Ateneului Român.

*

După nădejdile de toamnă îndelungă, pe care luna Septemvre şi începutul lui Octomvrie ni-le dăduse, cu ziua de Luni (6 Oct.) a venit, ca un preludiu al iernei, o vreme mohorâtă. A început dela miazănoapte cu un vânt puternic, tot mai ră

»Asta-i minunat!« strigară cu toţii şi omul care a adus pasărea măiastră căpătă numai decât titula de »împărătescul aducător de privighitori«.

»Acum să cânte amândouă: ce cântec de doi are să fie!«

Astfel au trebuit să cânte împreună, dar nu se potriveau bine, pentrucă adevărata privighitoare cânta în felul ei, cea măiestrită se învârtea pe suluri. »Asta nu-i de vină,« zicea maiestrul.. este sigură în tact, cum e şi şcoala mea. »Acum să cânte pasărea măiestrită singură. A reuşit şi ea, ca şi cea vie şi afară de aceea, era cu mult mai drăguţă la vedere: strălucea ca brăţarele, ca acele de cravată.

De treizeci şi trei de ori a cântat unul şi acelaş cântec, fără să obosească. Oamenii doreau să o mai audă odată, dar împăratul ceru să cânte ceva şi cea vie... Dar asta unde era? Nimene n'a băgat de seamă că ea sburase, prin fereasta deschisă iară la pădurile ei înverzite.

»Ce va să zică asta?« zise împăratul cu mânie. Şi toţi curtenii blăstămau şi spuneau că privighitoarea este un animal foarte nerecunoscător. »Pasărea cea mai bună, totuşi o avem; ziceau ei. Astfel a trebuit să cânte iară pasărea măiestrită. Aceasta era a treizeci şi patra oră, că auziră aceeaş melodie. Dar curtenii nu o puteau cânta încă pe de rost.. era prea grea. Maiestrul îşi lăuda pasărea în fel şi formă. Ce e mai mult, el susţinea că este mai bună decât o privighitoare adevărată nu numai cu privire la îmbrăcăminte şi la diamantele cele multe, dar şi din lăuntru.

»Pentrucă vedeţi d-voastră, măriţi domni, şi înălţate împărate: la privighitoarea adevărată nici odată nu poţi prevedea, ce să poate întâmpla. La cea măiestrită toate sunt hotărâte! Asta o poţi arăta cum este, o poţi desface să vezi, cum gândeşte, cum stau sulurile, cum umblă şi cum urmează una din alta!«

»Tocmai aşa gândeam şi eu,« zicea fie care şi maiestrul căpătă voie ca, în Dumineca următoare să-şi arate pasărea în faţa poporului. Poporul s'o audă şi cântând, poronci împăratul. Şi poporul o auzi şi era aşa de mulţumit ca şi când ar fi fost ameţit de ceaiu, pentrucă asta-i chinezeşte şi strigau cu toţii. »Aşa!« şi ţineau arătătorul în sus şi clătinau din cap. Dar pescarii sărmani, cari auziseră pe adevărata privighitoare, ziceau: cântă destul de frumos, melodiile seamănă, dar lipseşte ceva, şi nu ştiu ce«.

Privighitoarea adevărată a fost desţărată. Iar pasărea măestrită îşi căpătă locul ei pe o perină de mătasă, aproape de patul împăratului. Toate darurile ce le căpătase în aur şi petri scumpe erau aşezate în jurul ei şi purta titula: »înaltul cântăreţ împărătesc, de pe masa de noapte«, în rang însă stetea sub numărul unu d'a stânga. Pentrucă împăratul ţinea acea parte mai aleasă, pe care zăcea inima, iar inima şi la un împărat chinez este tot d'a stânga. Şi maiestrul, care a făcut'o a scris despre pasărea măiestrită o carte de douăzeci şi cinci de tomuri. O carte aşa de învăţată şi mare, aşa de plină cu cele mai grele cuvinte chinezeşti, în cât toţi ziceau, că au cetit'o şi o înţeleg, pentrucă alt fel ar fi trecut de proşti şi ar fii fost călcaţi în picioare. Aşa se petrecu un an întreg. Impăratul, curtenii şi toţi ceialalţi Chinezi ştiau pe de rost orce întorsătură din cântecul pasării măiestrite. Şi tocmai pentru aceasta le plăcea mai bine... acum puteau cânta şi ei dimpreună cu pasărea, şi şi cântau. Băieţii de pe strade cântau: »ţiţiţi! cluc cluc cluc« şi cânta şi împăratul. O, asta era de sigur minunat!

Dar într'una din sări când pasărea măiestrită, cânta mai bine, şi împăratul asculta din pat! deodată se auzi în corpul pasării: »şşşup!« A sărit ceva. »Şşşup!« se mişcă toate roatele... muzica se opreşte.

Impăratul sare din pat şi chiamă îndată pe doctorul de curte... dar ce să ajute acesta? După aceea chemară un ceasornicar, care după multă trudă, puse în câtva pasărea în rânduială, dar a zis, că trebue să o cruţe foarte mult, pentrucă colţişorii sunt şterşi şi nu se mai pot înlocui cu noi, ca muzica să cânte sigur. Din pricina asta, jale mare! Nu era iertat să cânte pasărea, decât odată pe an, şi mai că şi asta era prea mult. Maiestrul, care o punea atunci în mişcare, ţinea o cuvântare scurtă, cam neînţeleasă, şi zicea că pasărea cântă tot aşa de bine, ca şi mai nainte... şi astfel era tot aşa de bună, cum a fost mai nainte.

Şi au trecut cinci ani de zile. Ţara întreagă era în mare jale. Chinezii aveau drag pe împăratul lor, acesta însă era bolnav şi se vorbea că nu mai poate trăi. Se şi alesese un nou împărat, poporul stătea afară, pe stradă, şi întreba pe mareşalul de curte, cum îi mai merge iubitului lor împărat?

P!« zise el clătinând din cap.

»Rece şi palid zăcea împăratul în patu-i mare şi bogat. Toţi de bucurie credeau că e mort deja, şi se duceau să salute pe noul împărat. Camerierii ieşiau pe afară, ca să poată flecări despre asta, iar camerierile ţineau şezători, în cari beau cafele şi flecăreau verzi şi uscate. Prin toate salele şi coridoarele jur-împrejur,

oros, apoi o ploaie subțire și rece, dar statornică. In Moldova de sus a căzut zăpadă aproape de o palmă, iar în părțile muntene vântul, mai răcoros ca într'o lună de iarnă, aduce mereu ploaie și scutură toată frunza, care a mai rămas în copaci îngălbenind pământul. Și par' că ar vrea să ne spuie: Acum intrați în casă; e rândul meu. Voi alerga nebun pe largul câmpurilor, le voi aduce zăpadă, le voi aduce apă, voiu revărsa și apele. Pe urmă veți ieși voi iară.

Și în adevăr până la primăvară muncitorul din România nu știu ce ar mai căuta la câmp.

M.

STIRILE ZILEI.

— 9 Octomvrie v.

La »Societatea p. fond de teatru român« s'au mai inscris în zilele din urmă solvind totodată și întregile taxe de câte 200 c, respective 100 coroane: *ca membrii fondatori:* D-l Demetriu Bălănescu proprietar Biserica albă și d-l Dr. Petru Mladin medic Prebul; iar *ca membrii pe viață:* D-na Eugenia Dr. Vecerdea n. Popescu, doamna Marioara N. Mircea n. Popescu, d-l Diamandi de Steriu proprietar, Brașov, d-l Dr. Ioan Vescan advocat, Teaca și d-l Ioan Buzea cassarul institutului »Economia« în Cohalm.

Adunarea generală a universității săsești a fost convocată la Sibiu pe ziua de 14 Nov. n.

Procesul »Drapelului«. Marți s'a desbătut în fața curții cu jurați din Timișoara procesul intentat contra ziarului »Drapelul« pentru scrisoarea lui Björnson, publicată în nr. 20 a. c. Apărător a fost d-l Dr. Nicolae *Ioanovici.* Redactorul responzabil d-l Nicolae *Jugănaru* a fost condamnat la *trei luni* temniță de stat și 400 cor. amendă în bani.

Seara de cunoștință a studenților români din Cluj s'a ținut în seara de 10 Oct. a. c. A presidiat d-l Liviu Dan cand. de adv. Dânsul a îndemnat pe tineri să cultive limba și cultura românească. A asistat și un număr de studenți sași, lucru rar și îmbucurător. Studentul Munteanu a salutat pe oaspeții sași, dintre cari a răspuns unul în numele lor. Studentul Costea a salutat, în numele vechilor studenți pe nou veniții, pentru cari a vorbit N. Isăilă. Pe urmă s'a petrecut cu doine, cântate mai frumos de d-l Ghelner. »T.«

Membrii »Fondului școalei de fete din Cluj« au ținut în 18 Oct. n. a. c. adunare generală. care a primit cu toate voturile afară de unul (al d-lui Podoabă), raportul comitetului către adunarea generală, a aprobat socotelile fondului pe anii 1905—8, și a dat absolutoriu cassarului și comitetului. Fondul este de present de 41,260 cor. 73 fil. în numărar, acțiuni și pretenziuni. Intre acestea din urmă este și împrumutul de 27 000 cor. dat bisericei gr. cat. din Cluj. In adunarea generală V. Podoabă a ridicat diferite proteste însă fără rezultat fiind declarate de către adunare de neintemeiate. Adv. Dr. Ștefan Morar a cerut lămuriri dacă s'a executat hotărârea adunării din urmă privitoare la sistarea procesului contra d-lui V. Podoabă, fostul administrator al fondului? Podoabă trebuia să restitue fondului anumite sume; a cerut acele lămuriri cu atât mai vârtos fiind-că a aflat, că Podoabă a denunțat fondul la comitele suprem, fapt, pe care îl reprobă. V. Podoabă spune că *a denunțat și va denunța* fondul la comitele suprem pentrucă președintele (Dr. Daianu) l'ar fi tiranizat. Președintele dă lămurirea că nu adunarea generală din urmă, ci comitetul a hotărât sistarea procesului contra lui V. Podoabă, dar sub condițiunea ca acesta să nu pretindă nici un fel de spese, să retragă contra acțiunea sa și să declare că niciodată sub nici un titlu nu va formula nici o pretenziune față cu fondul. Aceste condițiuni d-l Podoabă n'a vrut să le împlinească ci a răspuns cu inzulte și a intentat fondului un nou proces. Dr. Morar s'a declarat mulțămit cu lămuririle date, iar V. Podoabă a declarat, că nu va da declarația de pace până nu i-se vor plăti spesele etc.

Membriii fondului școalei de fete din Cluj, cari au plătit taxa pe anul 1908 sunt următorii: Dr. Elie Daianu, Dr. Amos Frâncu, Dr. Victor Poruțiu, Dr. Valentin Poruțiu, Eugen Pop Păcurariu, Andreiu Pora învățător, Petru P. Barițiu, Michail Radu, Ioan Crețar, Iosif Mihu. Aurel Hătăgan, Francisc Concha, Vasilie Sâncrăian, Niculae Căciulă, Iosif Oarga, Vas. Podoaba, Vas. Pop, Ioan Isaic, Ioachim Pop, Teodor Tirzici, Vasile Ranta Buticescu, Ioan Nestor jude de tablă, Teodor Sânmiclaușan, Dr. Stefan Morariu, Ladislaus Papp de Leményi.

»Munca«. A apărut Nr. 1 și 2 a nouei reviste pentru meserii, industrie, comerciu și economie în Sebeșul-săsesc (Sassebeș). Apare în 10, 20 și 30 a fiecărei luni sub conducerea unui comitet. Nr. 2 conține următoarele articole: Munca, de Th. Carlyle; Chevrett în loc de chevreux; Construcțiunea lemnului; Nutrirea vitelor; Diverse; Cizmarul (istorisire); La otavă, poezie, ș. a. Abonamentul pe o jum. an 3 coroane. Dorim revistei »Munca« prosperare!

Jubileul unui liceu din Basarabia. La 25 Sept. n., liceul cel dintâiu din Chișinău (Basarabia) și-a serbat, cu mare pompă, jubileul de 75 de ani de existență. Ceeace ne interesează mai mult în istoria acestui liceu e că chiar din primul an în liceu se învăța și limba moldovenească. Câțiva ani învățarea limbei moldovene a fost obligătoare, apoi a devenit facultativă și elevii erau liberi să învețe limba moldovenească sau cea germană. Cum majoritatea elevilor erau Moldoveni, — ei preferau să învețe limba maternă și nu cea germană. Motivul pentru care s'a introdus în liceu învățarea limbii moldovene era că liceul avea menirea să dea Basarabiei oameni ce vor ocupa funcțiuni publice și, deci în calitatea aceasta ei trebuiau să cunoască limba Moldovenilor. Pe timpul războiului din 1877/78 s'a suprimat în liceu învățarea — și facultativă — a limbii moldovene.

Forțele armatei bulgare și turcești. *Armata activă a Bulgariei e de* 90.000 oameni infanterie. 4.700 cavalerie, 400 tunuri. *Rezervă* 160.000 oameni infaterie, 2300 cavalerie; 120 tunuri. *Teritoriale*: 128.000 oameni. *Total.* 378.000 oameni, 7,000 călăreți; 520 de tunuri.

Armata activă a Turciei e de 404.000 oameni. *Rezervă* 350.000 oameni. *Teritoriale* 600.000. Rezervă teritorială 100.000 *Total* 1.454.000 oameni cu 1700 de tunuri. Datele sunt luate din anuarele respective. Disproporția dintre cele două forțe este dar considerabilă. Trebue totuși ținut în seamă că armata bulgară este mai omogenă, mai bine antrenată decât cea turcă precum și materialul de războiu bulgar este mai modern decât cel turc. Dar Turcia se pregătește acum.

Cununii. Domnul *Eremie Iicușan* teolog absolut și învăț. și Domnișoara *Maria Furtună*, face cunoscut căsătoria lor religioasă. care se va ținea în Dumineca din 12 (25) Octomvrie a. c. în biserica gr. or. română din Covasna la oarele 3 p. m. — Intorsura-Buzăului, în Sept. 1908 — Covasna. Nun: Domnul Georgiu Burlea, paroh gr. or. în Barcan. Felicitările noastre sincere!

— Domnul *Romul B. Bude* și Domnișoara *Emilia I. Gogonea* își vor serba cununia lor religioasă Dumineca în 12 (25) Octombre a. c., în biserica română gr. or. din Zârnești, la oarele 1 p. m.

— Domnul *Florea I. Zamfir* și D-șoara *Elena I. Vușmuc,* își vor serba cununia lor religioasă Duminecă în 12/25 Oct. a. c. la oarele 12 din zi, în biserica »Sfântului Nicolae« din Prund.

»Curs de cantori.« Pentru cetitorii numărului nostru de Duminecă repețim rectificarea ce-am publicat'o, după care avisul apărut sub acest titlu în numărul 39 de Dumineca (Număr de zi 112) a fost o mistificare a unui om fără de conștiință adecă *o născocire și o falsificare* a vreunui intrigant din Cluj, unde — durere — mai dăinuesc și azi încă atâtea neînțelegeri în societatea noastră. Acest avis născocit și falsificat s'a furișat în acel număr fără știrea redacțiunei noastre, corectorul fiind în bună credință, că este o comunicare adevărată.

Flotila Dunăreana română, echipată complet ca de răsboi a fost îndrumată telegrafic ca să plece la Ostrov. Faptul a produs mare mirare.

Moarte de om pentru opt coroane. Din Deva se scrie, că acum s'a pertractat procesul de omor al flăcăului Vasile Popescu care în calitate de servitor și-a ucis stăpânul pentru că acesta i-a tras din leafa anuală, pe drept, suma de opt coroane, cu care detragere se învoise și servitorul la timpul său. Ceea ce este trist în faptul acesta e că din jurul Devei, mai în fiecare săptămână ne este dat să înregistrăm câte un omor. Și aceasta e cea mai tristă dovadă a marelui întunerec sufletesc, care domnește în acele părți între poporul nostru.

Pentru economii nenorociți de pe Valea-Hârtibaciului. La apelul nostru pentru ajutorarea economilor noștri nenorociți prin grindină au binevoit a dărui I. P. S. Sa d-l Arhiepiscop și Metropolit Ioan Mețianu 100 cor., P. C. Sa d-l Dr. Ilarion Pușcariu, archimandrit și vicar archiepiscopesc 10 cor., Pant. Lucuța, prezid. Reuniunei agricole 5 cor., Vic. Tordășianu, secret. Reuniunei agricole 2 cor. suma totală 117 cor. *Sibiiu*, 9 Octomvrie 1908. Comitetul central al »Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu«. *Pantaleon Lucuța* prezident. *Vic. Tordășianu* secretar.

Scrisoare din America.

Canton-Ohio în Octomvrie 1908.

Criza muncitorilor — Alegere de Prezident — Partidul repulican și democrat — Candidații la prezidenție — 3 Noemvrie și Români — Societatea temperanților — Toamnă secetoasă.

Onor. Redacțiune! Poate că mulți se vor fi întrebând că ce va mai fi cu soartea muncitorilor din America, mai ales aceia, cari au mâncat aceasta pâne și după un timp oare care parte dintrânșii cu isbândă frumoasă, parte cu mai puțină, după cum le-a ajutat D-zeu și brațele la muncă și după cum i-a favorizat și norocul s'au întors la căminurile lor, fericind, s'au blăstămând traiul din America și ceasul în care au plecat către aceasta lume nouă.

Cred că On. cetitori își amintesc de cele ce s'au scris în câteva rânduri în anul acesta în ziarele noastre din Transilvania și Ungaria din partea unor Români bine voitori, cari și-au dat silințele, întru cât l'eau permis puterile spre a arăta On. Cetitori ce însemnează o criză (Americanii o numesc panică) a muncitorilor din America mai ales pentru muncitorii streini, și care se arată tot cam la patru ani. Criza anului acestuia încă nu a fost mai pe jos ca criza altor ani de alegeri de president, punând pe mulți în griji ințăpătoare, că cu ce vor aștepta ziua de mâne ca să-și hrănească familia, mai ales cei din clasa muncitorilor.

Toate neajunsurile și aceasta criză teribilă nu au fost altceva decât în cea mai mare parte urmarea politicei partidelor din aceasta țară și mai ales a partidului republican, care sa și dovedit în mai multe rânduri ca cel mai puternic. Ca On. Cetitori să fie mai în clar despre luptele ce să dau și aici între partide ca și în alte țări, și despre cele ce suferă bietul muncitor, pentru gustul celora cari vânează după ranguri și bogăție și aici ca și în alte locuri, las să urmeze o mică descriere a lucrurilor.

Aceasta țară (Statele Unite din America) nefiind supusă unei dinastii ci fiind Republică se conduce de un președinte și senatorii, cari se aleg pe un termin de patru ani de către toți locuitorii tuturor statelor din aceasta Uniune numită Statele Unite, cari au drept de vot. La scaunul prezidențial s'au perondat mai mulți membrii ai partidelor republicane și de câteva ori și ai partidului democrat cu toate că există și alte partide, ca cel socialist, independentist etc. dar acestea nu au fost în stare a obține majoritatea de voturi.

Cum am arătat și mai sus, dintre toate partidele, cele mai tari și mai puternice sunt ale republicanilor și apoi ale democraților. In partidul republican se află mai mulți milionari, între cari precum așa zisele »trusturi« ale diferitelor fabricate și branșa de industrii, proprietari mari de uzine, mine de tot felul, drumuri de fer etc. etc. etc. și puțini muncitori. In partidul democrat încă se află oameni cu averi mari și de prin serviciurile statului cu bună reputație în țară, dar partea cea mai mare muncitori.

Deodată a izbucnit criza financiară și economică prin lunile Decemvrie și Ianuarie a. c. O mulțime de fabrici au încetat cu lucrul, alte lucrări au fost suspendate pe timp nedeterminat, bancherii au închis creditul, adunându-și banii din circulație și au rămas fără ocupație sute de mii ba milioane de muncitori mare parte din trânșii capi de familii. Banii au fost înlocuiți (cei de hârtie) cu hârtii de valoare de ale băncilor (Checkuri) ba bieții muncitori, cari au avut la bănci câte o sumuliță carecare depuse spre păstrare, au fost siliți a aștepta luni de zile pe alocurea până și'au putut primi banii. Criza aceasta de bani a ținut până când guvernul a

---

erau așezate covoare, ca să nu să auză nici un umblet... de aceea era atâta liniște, atâta liniște!.. dar împăratul nu era încă mort... țeapăn și palid zăcea în frumosul lui pat, cu perdele lungi de catifea și ciucuri grei de aur... Deasupra era o fereastă deschisă, luna 'și arunca prin ea lumina asupra împăratului și asupra paserii măiestrite.

Sărmanul împărat abia putea răsufla... se părea, că are ceva greu pe piept. ridică ochii și văzu că cea-ce îi stă pe piept, este moartea, care'și puse pe cap coroana lui de aur, într'o mână ținea sabia lui de aur în ceealaltă steagul lui cel pompos. Jur-împrejur din cutele perdelelor mari de catifea, de la pat, se iveau capete minunate, unele urâte de tot, altele drăgălașe și blânde. Erau faptele bune și faptele rele ale împăratului, cari priveau la el, acum, când moartea ședea pe inima lui.

»Iți aduci aminte de mine?« șoptea unul după altul.

»Iți aduci aminte de cutare?« și apoi îi povesteau atâtea lucruri, că-i curgeau sudorile de pe frunte.

»De asta n'am știut nici odată!« zise împăratul. »Muzică, muzică! Toba cea mare chinezască! ca să nu trebuiască să aud tot, ce se spune!« strigă el.

Faptele însă urmară mai departe, ca să'l liniștească iar moartea aproba, ca un Chinez, tot ce se spunea.

»Muzică, muzică!« strigă împăratul »O, tu mică păsăruică de aur cântă, cântă acum! Eu ți-am dăruit aur și prețioase... la grumazi însumi ți-am atârnat pantoful meu de aur, cântă, cântă odată!« Pasărea însă tăcea... nimene nu era, care să tragă mașinăria și ea nu cânta altfel. Moartea însă, cu orbitele ei mari și goale, privea țintă asupra împăratului... tăcere mare, înfricoșată..

Deodată străbate prin fereastră un cântec din cele mai minunate... era mica privighitoare, vie, care ședea afară pe o creangă. Ea auzise de supărarea împăratului ei și veni să-i cânte, ca să'l mângăie și să i dee speranțe, și cum cânta privighitoarea, duchurile din odae erau tot mai palide și mai palide, sângele începea să se miște tot mai iute și mai iute în membrele slabe ale împăratului, și chiar moartea asculta și zicea: »du-te, mică privighitoare, du-te!«

»Vreai tu să-mi dai și sabia cea bogată de aur? Vreai să-mi dai steagul cel minunat? Vreai să-mi dai coroana împăratului?« întrebă privighitoarea.

Și moartea îi dete fie care odor pentru un cântec... și privighitoarea cânta atât de frumos, atât de frumos! Ea cânta de progadia tăcuta, unde cresc rozele cele albe, unde miroase floarea socului și unde iarba proaspetă se udă cu lacrimile celor ce jelesc. Pe moarte o apucă dorul de grădina ei și eși pe fereastră ca un nouraș rece, alb.

»Mulțumesc, mulțumesc!« zise împăratul. O, mică păsăruică cerească: te cunosc prea bine! Pe tine te-am alungat din țara și împărăția mea. Și totuși tu ai cântat, de au fugit de la patul meu toate fețele cele urâte. Cu ce să te răsplătesc?«

»Tu m-ai răsplătit, zise privighitoarea.. din ochii tăi am stors lacrimi când am cântat întâia oară... asta n'o uit nici odată! Acestea sunt odoară, cari înveselesc inima cântărețului! Dar acum, adormi iară, întărește-te și fă-te vesel. Eu îți voiu tot cânta!«

— Și ea cântă... pe împăratul îl cuprinse un somn dulce. O, ce somn dulce și recreator! Soarele lucea prin fereastră, când se trezi împăratul cu puteri nouă și sănătos. Dintre servitorii lui nu se înapoiase încă nici unul, pentrucă credeau, că este mort... privighitoarea însă stătea aici și cânta.

»Trebue să rămâi la mine pentru totdeauna zise împăratul.. să cânți numai când vreai tu.. pe pasărea maiestrită o fac mii de bucăți.«

»Asta să n'o faci!« zise privighitoarea. »Ea și-a făcut datoria, până când a putut. Ține-o cum ai ținut'o până acum. Eu nu-mi pot face cuibul în palat și să locuesc aici... dă-mi voie însă, să vin, când îmi place mie.. eu voi veni seara pe creanga de la fereastră și-ți voiu cânta, ca să poți fi vesel și voiu cânta de cei-ce sunt fericiți și de cei-ce sufer! Voiu cânta de lucrurile cele bune și cele rele, cari stau ascunse în jurul tău. Micul cântăreț sboară departe prin-prejur, la pescarul cel sărac la coliba țăranului, la toți cari locuesc departe de tine și de curțile tale! Dar inima ta o iubesc mai mult, de cât coroana ta și totuși coroana este un clenodiu sfânt!. viu și-ți cânt! una, însă trebue să-mi promiți!«

»Totul!« zise împăratul îmbrăcându-se singur în hainele cele împărătești, și strânse la piept sabia cea grea, de aur.

»De una te rog! Să nu spui nimărui că ai o pasăre mică, care-ți spune toate: atunci, va fi și mai bine«.

Servitorii intrară să caute de împăratul lor cel mort... dar ei stăteau încremeniți și împăratul le zise: »Bună dimineața«.

Moșul.

făcut împrumuturi dela alte state din streinătate și atunci s'au adunat checkurile din circulație înlocuindu-se cu bani originali.

După încetarea lucrărilor, și oprirea a atâtora fabrici, primăriile multor orașe s'au îngrijit, și au început lucrări pentru orașe; ca pavări, conducte de apă etc. dar și acolo streinii numai atunci au căpătat și ei de lucru când numărul indigenilor nu s'a aflat suficient, ceea ce numai foarte rar sa întâmplat anul acesta. Mulți muncitori mai ales dintre ai noștri au avut să petreacă zile negre, cu deosebire aceia cari au fost venit mai de curând, nepricepând limba, și acasă au lăsat familia în lipsă și năcaz, și aici nu au căpătat lucru nici atâta cât să se susțină pe ei, ba pe alocuri au fost constrânși a implora ajutor dela Cassa orașului, spre a se susținea, de unde după cum auzit și văzut în ziarele de aici, în multe locuri au și fost înpărtășiți cu de ale traiului cât a ținut grosul crizei. Mulți comercianți așa mai cei de mâna a doua, cari au fost la poziții mai proaste, sau au operat cu bani de ai băncilor, au fost siliți a sista comerciul. Multe fabrici de cele mai mici, cari nu au făcut parte din trustul celor mari au fost silite a înceta cu lucrul, deoarece multe își procurau materialul dela cele mari, și dacă cele mari nu lucrează, nu au ce vinde la cele mai mici și sunt și acelea silite a înceta cu lucrul.

Acum de vr'o lună de zile încoace pare că pe alocurea soartea muncitorilor s'a mai îndulcit încâtva. In mai multe locuri au început a lucra, și dacă nu cu toată puterea ca în alte timpuri, dar totuși o parte a muncitorilor și-au recăpătat serviciurile, ceea ce probabil prevestește o nouă cădere a democraților, și o nouă biruință a republicanilor (Capitaliștilor).

Campaniile partidelor însărcinate cu pregătirea pentru noua alegere ce se va ținea în ziua de 3 Novemberie a. c. lucrează cu o putere și iuțeală de nedescris silindu-se fiecare mai ales cele două partide mai sus arătate să asigure, voturi, și reușita partidei sale în ziua de alegere. Nu pun pond pe bani, nici pe timp sau osteneală. Cutreeră toate statele în lungul și latul, oratori isteți, cu pepturi puternice cu voci de bariton se silesc să arăte publicului ce-i ascultă cu gura căscată, adunat în masse enorme, care de care, că planul de guvernare al partidului său este cu mult mai superior și mai drept ca al cutărui partid. Ziarele sunt pline zilnic de anunțuri și isprăvi făcute de campaniile partidelor, se înțălege că fiecare cu favorul partidului său. Ce e adevărat toate aceste se petrec mai cu tact și rezon, de sute de ori ca la noi Lumea e mai bine educată, și civilizația este superioara celei de la noi.

Toate aceste vânătoare de ranguri și lupte pentru interese se vor fini cu ziua de 3 Novembrie a. c. Cu cât aceasta zi hotărâtoare de soarte a multora se apropie, cu atâta crește mai tare curiozitatea, că dintre cei doi mari bărbați politici care va eși biruitor la alegerea de prezident.

William H. Taft bărbatul de speranță al republicanilor, sau *William J. Bryan* candidatul democraților și vestitul orator, pe care mulți îl adoară ca pe un zeu. Nimenea nu poate să-o spună cu siguranță, care va eși biruitor și care va fi soartea muncitorului până ziua sus arătată. Presupuneri ar fi multe, dar nu e de folos a le înșira acum, căci aceasta zi e aproape și atunci se va vedea aievea.

Ziua de 3 Novembre va fi o zi lungă pentru cei bețivi, deoarece în aceea zi saloanele (Cârciumele) vor trebui să stea încuiate.

Noi Românii în ce privește alegerea de prezident nu putem fi de folos nici unei din partide, căci poate nici unul la sută nu suntem cetățeni, ca să avem drept de vot. Chiar acela dintre noi, care s'ar fi putut bucura de acest drept, l'a negligiat nescoțânduși actele necesare la timp. Cum va fi după alegere nu poate să prezică nimenea cu siguranță; decât după cum se vede că lucrurile sau pornit, întru câtva de pe acum speranțele bune pot fi mai tari, ca acum câteva luni înainte de aceasta.

Pe când toate cele sus înșirate se săvârșesc cu o iuțeală mașinală, nu mai încet și nu fără de rezultate lucrează »*Societatea Anti-Salonică*« sau altfel zis societatea temperanților, a acelora cari voiesc a stârpi cârciumele cu desăvârșire, și cari și-au început activitatea de stârpire în statul Ohio cu cea mai mare furie. Nu mai puțin ca douăzeci de County (ca comitatele la noi) au fost votate »uscate« (adecă să se rețină de beuturi spirtuoase) într'o singură săptămână. Se crede că până după anul nou puține cârciume vor mai rămânea, pe unde ajung cu votarea, cu toate că statul perde sume mari de venituri prin aceasta, deoarece în statul Ohio taxa de licență de cârciumă este o miie dollari pe an. Intre aceștia vor fi și vr'o două duzine de Români.

Timpul a fost bun și priincios anul acesta, până acum către toamnă când a fost o secetă pe alocurea așa teribilă încât multe uzine din lipsa de apă au fost silite să înceteze cu lucrul. Râul Ohio atâta a scăzut, încât navigația pe el a fost întreruptă, și din cauza aceasta multe mine de cărbuni au fost silite a-și întrerupe lucrul, căci cărbunii nu au mai putut fi transportați. După știrile gazetelor indigene, în unele părți ale statului Pensylvania apa s'a vândut cu 8 cenți gallonul (cam 4 litrii). Productelor câmpului nu le'a stricat mult seceta, deoarece ea s'a ivit târziu când acestea au încetat din creștere. Către finele lui Septemvrie ploaia a început eară mai în toate părțile Americei și de atunci cade și bruma mai în toate nopțile.

Andreiu Solomon
din Pojorta.

*

O scrisoare a lui Roosevelt către Taft. Foile americane publică o scrisoare datată din 1906, în care *Roosevelt* îl îndeamnă pe *Taft* să se retragă din arena politică și să-se facă judecător. Iată unele șire interesante din scrisoarea nobilului bărbat de stat: »Actualele stări sociale nu-mi plac«. *Oarba neînțelegere, lăcomia și aroganța bogaților și necuviincioasa prosperare, la care au ajuns* cu ajutorul celor mai abili advocați și *slăbiciunea și miopia judecătoriilor* au produs în popor o iritare nesănătoasă«.

A.

Convocare.

In senzul §§-lor 25 și 27 din Statutele »*Reuniunii învățătorilor din Archidieceza gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras — Alba-Iulia și Făgăraș*«, — P. D. membrii ai reuniunii precum și toți sprijinitorii cauzei noastre școlare, sunt convocați și învitați la Adunarea generală a Reuniunii pe ziua de *6 Novembre st. n. 1908.*

Programa: Ședința I. Ordinea de zi: 1. La $6^3/_4$ oare a. m. participarea în corpore la serviciul divin în catedrala Mitropliei. 2. La 9 oare a. m. deschiderea adunării generale. 3. Constatarea membrilor prezenți. 4. Raportul secretarului despre activitatea reuniunii în anul expirat. 5. Raportul cassarului. 6. Raportul bibliotecarului. 7. Raportul comitetului redacțional al organului reuniunii »Foaia Școlastică«. 8. Exmiterea comisiunilor: *a*) Pentru examinarea rațiociniului pe anul 1907/8 și a proiectului de budget pe anul 1908/9. *b*) Pentru examinarea raportului comitetului redacțional. 9. Propuneri eventuale.

Ședința II. Ordinea de zi: 1. Raportul comisiunilor exmise în ședința primă. 2. Fixarea tezelor pedagogice-științifice pentru proxima adunare generală. 3 Desbaterea propunerilor întrate la biroul central în senzul §-lui 29 lit. c. din statute. 4. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal, 5. Inchiderea adunării generale.

Blaj, din ședința biroului central, ținută la *28 Septemvrie n. 1908.*

George Muntean, președinte. *Petru Ungurean*, secretar I.

ULTIME ȘTIRI.

Arad. 22 Oct. Comuna *Fakert* din comitatul Arad a fost alaltăeri după amiazi teatrul unor evenimente sângeroase. Jandarmii *au tras salve de focuri asupra mulțimei, omorând patru oameni și schilodind peste o sută de persoane.*

In comuna ungurească Fakert a fost rugă, unde a venit de prin împrejurimi și o mulțime de germani și câțiva români. După rugă Maghiarii s'au împrăștiat prin cârciumi. Seara o mulțime de maghiari erau turmentați de beutură și căutau prilejul de a se lua la bătae cu oamenii de alte naționalități. Așa unul din ei mai curagios s'a dus între români și fără multă vorbă a început a-i înjura și scoțîndu-și cuțitul a sărit asupra pacinicilor români. Aceștia mai întâiu au cercat cu binele a'l depărta, însă văzând că cu orice preț vrea să se bată l'au lăsat în pace. Aceasta a început a înfuria și mai mult pe maghiar, și începând a sbiera a lovit cu ciomagul lampa care s'a făcut bucăți. Stăpânul cîrciumei a aprins altă lampă și a văzut cu groază că bucățile de sticlă din lampa spartă rănise grozav pe viteazul unguraș, care stătea în mijlocul cârciumei plin de sânge și sbierând. Atunci a chemat în ajutor pe câțiva oameni și l'a dat afară.

Tocmai atunci trecea prin fața cârciumei patrula de jandarmi. Ungurul văietându-se s'a plâns că l'au măcelărit Românii și Germani ce se aflau înăuntru. La aceasta gendarmii au pătruns în cârciumă. In unire cu câțiva unguri beți gendarmii au început o adevărată goană după pretinșii bătăuși ai acelui ungur. In întunerec — așa se zice că — jandarmii au fost atacați cu pietrii. La un moment dat șeful patrulei a comandat foc. Aceasta în adevăr a ațâțat mulțimea. Femei și copii cu pietrii și cu mături s'au pus în fața jandarmilor, cari înfuriați au mai tras încă trei salve. Acestea și-au avut efectul. Aproape o sută de oameni au căzut grămadă, unul peste altul. Procuratura din Arad a început o anchetă severă.

Budapesta, 22 Octomvrie. In gara dela Neoplanta au fost confiscate două locomotive, în al căror deposit de cărbuni s'au aflat arme și diferite materii explosibile. De asemenea au mai fost confiscate și trei vagoane germane, cari transportau pentru Serbia șine de fier și diferite materiale pentru construcția de poduri. Cincizeci de lucrători, cari voiau să treacă în Serbia, au fost întorși de jandarmi dela graniță.

Budapesta, 22 Octomvrie. Foaia oficială publică o ordinațiune prin care se interzice transportarea de material de răsboiu pentru Serbia și Montenegro.

Belgrad. 22 Oct. Vucotici trimis în misiune extraordinară de prințul Muntenegrului a sosit și a vizitat pe președintele consiliului și a fost în urmă primit în audiență de rege.

Berlin, 22 Octombrie — Dieta prusiană a fost deschisă eri. Discursul tronului a fost citit de împăratul Wilhelm conținând cu privire la Balcani frasa următoare: De curând s'au produs evenimente în orientul apropiat reclamând atențiunea Europei. De și suntem mai puțin interesați de cât celelalte Puteri, aceste fapte trebuesc totuși a fi luate în serioasă considerațiune. Germania în fidelă solidaritate cu aliații săi se va face părtașa aplanărei juste și pacifice a dificultăților actuale.

Constantinopol, 22 Octomvrie. Intre Austro-Ungaria și Turcia s'a ajuns la o înțelegere cu privire la anexarea Bosniei și Herțegovinei. Turcia a recunoscut anexarea și a primit evacuarea Sandjacului.

Institutele financiare românești.

De *N. Petra Petrescu.*

Cel dintâi așezământ românesc de bani, Albina, s'a înființat la 1872. Rând pe rând, până la finea a. 1907 s'au înființat și proiectat, cu totul, în Transilvania și Ungaria, în **171** *localități*, **175** așezăminte independente, cu **25** Filiale, în total **200** așezăminte*).

— 158 institute au avut capital social K. 19.500,000,

— 121 institute au avut active cu finea a. 1996 K. 128.646,000.

— 101 institute au avut funcționari: 584

— 112 institute au plătit lefuri K. 846,600.

— 87 institute o au avut fonduri cult. K. 105,000.

— 88 institute au avut un reviriment de numărar K. 1072 mil. dintre cari „Albina“ singură K. 422 mil.

Cele mai puternice bănci sunt „Albina“ capital soc. K. 2.400,000; „Bihoreana“ și „Victoria“ cu câte K. 1.200,000; „Silvania“ și „Timișana“ cu câte K. 600,000; „Oraviciana“ cu K. 550,000 și „Ardeleana“ cu K. 500,000.

— Institutele sunt înșirate:

I. după nume,

II. după localități,

III. după anii de fondare,

IV. după mărimea capitalului societar.

1. *Agricola*: Ecica.
2. deto: Hunedoara.
3. deto: Lugoș.
4. Albina: Sibiiu. *Filială*: Brașov.
5. Ardeleana: Orăștie. — *Fil.* Vințul de jos.
6. Arieșana: Turda.
7. Arina: Sanislău.
8. Armonia: Cincu-mare.
9. Asoc. de credit: Budacul-mic.
10. deto de aj. pers.: Năsăud.
11. deto de cred.: Telciu.
12. deto de ec. și aj.: Ghiroc.
13. Astra: Sasca montană.
14. Auraria: Abrud.
15. Aurora: Baia-mare.
16. Aurora: Năsăud.
17. Avrigeana: Avrig.
18. *Bănățana*: Bucoveț.
19 Banca com.: Lugoș.
20. Banca popor.: Arpașul inf.
21. deto: Caransebeș.
22. deto: Dej.
23. deto: Zagra.
24. Beregsana: Beregsău.
25. Berlișteana: Berliște.
26. Berzovia: Jidovin.
27. Bihoreana: Oradea-mare. *Fil.* Tinca.
28. Bistrițana: Bistrița. *Fil.* Teaca.
29. Bocșana: Bocșa mont.
30. Brădetul: Orlat.
31. Brașoveana: Brașov.
32. Buciumana: Bucium.
33. Buna: Feleacul săs.
34. Bungărzana: Bungard.
35. Butinceana: Buteni.
36. *Câmpiana*: Mociu.
37. Cârțișoșana: Streza Cârțișoara.
38. Cassă de impr.: Bicaz.
39. Cassă de păstr.: Miercurea.
40. deto: Pervora.
41. Cassă de impr. Rf.: Roșia săs.
42. Cassă de păstr.: Săliște.
43. deto: Sasca mont.
44. Ceicana: Ceica.
45. Chioraua: Șomcuta-mare.
46. Chiseteiana: Chisetău.
47. Codriana: Băsești.
48. Ciacovana: Ciacova.
49. Comoara: Vârșeț.
50 Comuna: Căvăran.
51 Concordia: Uzdin-Ozora.
52. Cordiana: Fofeldea. *Fil.* Agnita.
53. Coroana: Bistrița. *Fil.* Lechința.
54. Coroana: Timișoara.
55. Corvineana: Hunedoara.
56. Creditul: Zârnești.
57. Crișana: Brad.
58 Cugiereana: Cugir.
59. *Dacia*: Orăștie.
60. Detunata: Bucium.
61. Doina: Câmpeni.
62. Draganul: Beiuș.
63 Dunăreana: Cuvin.
64. *Economia*: Cohalm.

*) Deosebi, în Maramurăș: sunt 20 însoțiri de împrumut cu capit. soc. K. 310.900, și altive K. 500780.

Datele sunt scoase din *Anuarul Băncilor* pro 1908, din *Rev. Ec.* și alte isvoară.

65. Economia : Lugoş.
66. Economul: Cluj. *Fil.* Ludoş, Gherla Aiud
67. *Făgeţana* : Făget.
68. Fortuna : Rodna veche.
69. Frăţia : Agnita.
70. Frăţietatea : Sadu.
71. Furnica : Făgăraş.
72. *Gavoşdiana* : Gavoşdia.
73. Geogeana : Geaogiu.
74. Grăniţerul : H.-Dobra.
75 *Hăţegana* : Haţeg.
76 Hodoşana : Hodoş.
77. Hondoleana : Hondol.
78. Hunedoara : Deva.
79. *Iladiana* : Iladia.
80. Industria : Deva.
81. Insoţire de c. Rf. : Aciliu.
82. deto : Borgo-Prund.
83. deto : Apoldul-mic.
84 deto : Ilimbav.
85. deto : Loman.
86. deto : Nucet.
87. deto : Pianul de jos.
88. deto : Pianul sup.
89. deto : Rechita.
90. deto : Veştem.
91. Institut de cred : Pui.
92. Isvorul : Sângeorzul r.
93 Isvorul : Sebeşul inf.
94. *Jebeleana* : Jebel.
95. Jiana : Petroşeni.
96. Julia : Alba-Iulia.
97. *Lăpuşneana* : Lăpuşul ung.
98. Lencuşana : Lencuşeşti.
99. Ligediana : Liget.
100. Lipovana : Lipova.
101 Luceafărul : Vârşeţ.
102. Lugoşana : Lugoş.
103. *Mărgineana* : Poiana Sib.
104. Mercur : Năsăud.
105. Mielul : Poiana Sib.
106. Minerva : Betlean.
107. Monoreana : Monor.
108. Munteana : Corniareva.
109. Munteana : Ofenbaia.
110. Mureşana : Sas-Reghin.
111. Mureşanul : M. Radna.
112. *Nădlăcana* : Nădlac.
113. Nera : Bozovici.
114. Noiana : Noul rom.
115. *Olteana* : Viştea inf.
116. Oraviciana : Oraviţa.
117. Orientul : Dobra.
118. *Pădureana* : Liget.
119. Panciovana : Panciova.
120. Parsimonia : Bran.
121. Păstorul : Timişoara.
122. Patria : Blaj.
123. Pesăcana : Pesac.
124. Piatra : Teiuş.
125. Plugarul : Boroşineu.
126. deto : Cacova.
127. deto : Săcădate.
128. Poporul : Lugoş.
129. Porumbăceana : Porumbacul inf.
130. Progresul : Braşov.
131. deto : Ilia Mureşană.
132. *Racoţana* : Şeica-mare. *Fil.* Mediaş, E-[lisabetopole.
133. Râşnoveana : Râşnov.
134. Receana : Recea-Telechi.
135. Reun. de impr. : Agârbici.
136. deto : Ilva mare.
137. Rîureana : Capolnoc-Monostur.
138. deto : Şugag.
139 *Sacana* : Sacul.
140. Satmareana : Seini.
141. Schinteia : Tăure.
142. Sebeşana : Caransebeş. Expoz. Glim-[boaca.
143. Sebeşana : Sassebeş : *Fil.* Vinţul inf., Câlnic, Draşov, Săscior, Şugag.
144. Secăşana : Ludoşul mare.
145. Selăgeana : Jibău.
146. Sentinela : Satul nou (Torontal) *Fil.* [Sânmihai.
147. Şercăiana : Şercaia.
148. Silvania : Şimlău. *Fil.* Varmező.
149. Şincana : Şinca veche,
150. Societ. de împ. : Feldru.
151. Şoimul : Văşcău.
152. Şoimuşana : Şoimuş.
153. Solidaritatea : Sibiiu.
154. Someşana : Dej. *Fil.* Ileanda mare.
155. Speranţa : Borgo-Prund.
156. deto : Hosman.
157. Steaua : Roman-Petre.
158. Strugurul : Pianul sup.
159. *Târnăveana* : Sighişoara.
160. Tirnovana : Tirnava.
161. Ţibleşana : Caianul mic.
162. Timişana : Timişoara. *Fil.* Buziaş, Re-[caş, Expoz. Toracul mic.
163. Turnu roşu : Boiţa Sib.
164. *Ucea mare* : Ucea sup.
165. Ulpiana : Grădişte.
166. Unirea : Vad.
167, *Vatra* : Cluj.
168. Veneţiana : Veneţia inf.
169. Victoria : Arad. *Fil.* Chişineu, Boroşneu
170. Viitorul : Ocna Sibiiului.
171. Vlădeasa : B.-Huedin.
172. Voileana : Voila.
173 Vulturul : Diciosântmărtin.
174. *Zarandeana* : Băiţa (Deva).
175. Zlagneana : Zlagna. (Va urma.)

A treia expoziţie de copii.

Aranjată de »Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu".

In scopul promovării stărilor igienice şi a înbunătăţirei condiţiilor de traiu ale poporaţiunii, »Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu«, va aranjà Marţi, la 27 Octombrie n. 1908, în comuna Poiana o exposiţie de copii împreunată cu distribuire de premii în bani. Expoziţia se va ţinea în ziua amintită, începând dela 11 oare înainte de ameazi şi până la 2 ore d. a., când va urma premiarea. Expoziţia se va ţinea în salele şcoalei române. La expoziţie de data aceasta se primesc numai copiii locuitorilor din Poiana cu vârsta dela 1 până la 4 ani. Primirea copiilor în expoziţie se face prin comitetul aranjator local, care va publica de cu vreme dispoziţiunile luate. Comitetul poate refuza primirea, însă numai din cauze binecuvântate. Despre copiii primiţi se compune consemnare exactă. Exponenţii (mamele şi îngrijitoarele) sunt îndatoraţi a purta înşişi grijă de copiii expuşi.

Se vor distribui 30 premii, în valoarea de 150 cor. La aceste concurge Reuniunea agricolă cu 50 cor. ; Comuna politică Poiana cu 25 cor. ; Institutul de credit şi economii »Mielul« din Poiana cu 50 cor. şi Institutul de credit şi economii »Mărgineana« din Poiana cu 25 cor. Pe lângă premiile în bani se va împărţi şi câte o broşură cu conţinut igienic.

In scopul premiării se institue juriul consistător din domnii : Dr. Nicolae Calefariu, medic în Sălişte, totodată prezident al juriului ; Dr. Ilie Iancu, medic, Dr. Victor Mihu, medic, Dr. Nicolae Comşa, medic, Dr. George Prunaş, medic, Ioan Chirca şi doamna, P. Dragits şi doamna, Pant. Lucuţa, Dr. P. Şpan, R. Simu, Dr. V. Stan, Dr. I. Stroia, Dr. L. Borcia, A. Teodor, A. Cosciuc, Vic. Tordăşianu, E. Verzariu, N. Iosif, N. Cărpenişan, I. Popescu, Ioan Droc, prot. emer. şi doamna, A. S. Păcurariu, prot. şi doamna, Hermann Mangesius, prim pretor şi d-na, Dr. G. Măcelariu, adv. şi doamna, Dr. N. Schiau, adv. şi doamna, toţi din Mercurea, Ioan Şerb, N. Dobrotă Ilie Dobrotă şi Aron Şĕrb, parohi, G. Bărbat, not. I., Ilie Georgescu, dir. şcol., I. Şĕrb Duduman, N. Ghişe, primar, C. Radu, cassar de bancă, D. Şufană, cassar de bancă, N. Muntean şi Constantin Fântână Galucuţ toţi din Poiana. Membrii absenţi se vor înlocui prin suplenţi, aleşi din partea celor prezenţi.

Exponenţii de premiat se petrec în lista premiaţilor, care statorită, se subscrie de prezident şi secretar, cum şi de 2 membri ai juriului. Impărţirea premiilor se face în mod sărbătoresc la ora 2 d. a. ţinându-se mai întâi în prezenţa juriului, a comitetului aranjator, a exponenţilor şi publicului întrunit *conferenţa* : *Medicului Dr. N. Calefariu despre »Cauzele marei mortalităţi a copiilor mici cu deosebire a sugătorilor şi despre mijloacele de combatere a acelora«.* Exponenţii premiaţi adeveresc primirea banilor prin subscrierea numelui în rubrica corăspunzătoare. Copiii premiaţi se vor cântări, măsura şi fotografia. Secretarul juriului compune un raport special asupra expoziţiei şi premiilor. Raportul, subscris de prezidentul şi secretarul juriului, se păstrează în arhiva Reuniunei şi se publică prin ziare.

Scopul expoziţiei este mai ales a promova stărileig ienice şi a lucra la îmbunătăţirea condiţilor de traiu ale poporaţiunei. Drept aceea se va lua în socotinţă nu atât intenţia vădită de a străluci cu copii anume gătiţi ca exemplare de paradă. ci mai ales hărnicia şi priceperea dovedită la ţinerea în curăţenie a copiilor şi a locuinţelor, a îmbrăcămintei, la priceperea dovedită la alimentaţie şi celelalte, cari condiţionează puterea vitală a generaţiilor viitoare. Copii cu înfăţişare inteligentă şi vioi, cei sănătoşi şi fără defecte trupeşti, cei bine hrăniţi şi ţinuţi în curăţenie, cei cu bunăcuviinţă, nefricoşi şi prietinoşi, copii orfani şi din familii mai scăpătate cum şi cei din familiii cu copii mai numeroşi, între condiţiuni egale, vor fi preferiţi. Dacă cutare grupă nu cuprinde copii vrednici de premiat, premiile se pot destina pentru altă grupă mai bogată. Premiile, cari nu s'ar împărţi, revin Reuniunei. Acelaşi exponent nu poate dobândi în aceiaşi grupă decât un singur premiu. Faţă cu cel premiat în cutare grupă, concurenţii din altă grupă au întâietate.

Din şedinţa comitetului central al »Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu«, ţinută la Sibiiu în 5 Octomvrie 1908.

Pantaleon Lucuţa, prezident. *Victor Tordăşianu.* secretar.

ECONOMIE.

Foile dela sfeclele de zăhar.

Plugarii, cari samănă sfecle de zăhar (napi de zăhar), sunt siliţi de către fabrica de zăhar, căreia îi vând sfeclele, ca să le curețe de pământ, iar foile să nu li le rupă aşa ca de pe cele de nutreţ, ci să le taie împreună cu o parte din căpăţina sfeclelor, partea ce creşte afară din pământ şi care e mai verzuie la coloare. Fabrica de aceea sileşte pe plugari, ca să taie căpăţina sfeclelor de zăhar, cu foi cu tot, căci partea aceea a lor e mai săracă în zăhar şi şi puţinul acela de zăhar, ce e în ea, se poate scoate foarte anevoie.

Pentru aceasta însă nu se supără tare plugarii, ba dimpotrivă se bucură, ba sunt chiar mulţi, cari samănă sfecle de zăhar mai mult pentru foile ce rămân şi pentru tăiăţăii (şniţele) ce-i capătă dela fabrică în cinste.

Foile de sfecle sunt mai grase şi mai hrănitoare, chiar decât sfeclele de nutreţ şi sunt un nutreţ foarte bun pentru vitele cu coarne, mai ales pentru cele cu lapte! Ele sunt un nutreţ, ce nu se poate preţuì din destul, fiindcă se pot da la vite toamna verzi, sau se pot păstrà pe iarnă uscate sau înăcrite.

Dela sfeclele de zăhar rămân multe foi (cu căpăţina tăiată cu tot) cam a 5-a parte, câte sfecle, aşa că de pe un loc de un jugăr catastral, rămân 26—50 de măji.

Foile de sfecle au în ele foarte multă apă, de aceea să nu dăm din ele de loc la cai şi la viţeii tineri ; la vitele de jug le putem da mai puţine, iar la cele cu lapte şi la cele de îngrăşat le putem da mai multe, ţinând însă şi la ele măsura cuvenită.

Unii dau foile de sfecle la vite aşa verzi, cum sunt. Se pot da şi verzi, căci de ele se îngraşă vitele, dar trebue să le dăm cu măsură. Ce fac însă unii plugari? Unii nu vreau să le puie pe iarnă şi fiindcă au multe, ca să nu se strice le dau multe deodată din ele la vite, numai ca să se gate mai repede! Urmarea e atunci totdeauna, că vitele se strică la stomach şi capătă urdinare! De aceea nu trebue date toate foile la vite să le mănânce verzi — mai ales dacă avem mai multe — ci numai o parte din ele, iară celelalte să se puie pentru iarnă, în felul, cum vom arăta mai în jos.

Foile dela sfeclele de zăhar ne prind bine toamna, când trecem dela nutreţ verde la nutreţ uscat, cu vitele noastre! Această trecere nu e iertat să o facem aşa dintr'odată, căci le strică la vite, slăbesc ; ba se pot chiar îmbolnăvi, căci se încuie foarte uşor! Dela nici un nutreţ nu e iertat să trecem deodată la alt nutreţ, fie ele amândouă apătoase sau uscate, ci pe încetul, dând din cel dinainte tot mai puţin şi din cel de al doilea tot mai mult, până se dedă stomachul vitelor cu schimbarea în nutreţ! Cu atât mai încet trebue trecut însă, când schimbăm un nutreţ apătos cu altul uscat! S'au făcut încercări cu nişte boi, cari au căpătat anumită vreme sfecle de nutreţ! Dintr'odată în loc de sfecle li-s'au dat cartofi (picioici,' aşadară tot un nutreţ apătos), urmarea a fost, că boii au slăbit şi au trebuit 8 zile, până şi-au ajuns greutatea de mai nainte! Când s'a încercat, de li s'a dat nutreţ apătos (sfecle, cartofi şi altele) şi apoi dintr'odată în locul aceluia li s'au dat nutreţ uscat, au slăbit boii, încât deabia la 16 zile şi-au venit la loc, cu toate că nutreţul a fost la fel de gras şi nutritor! La vaci schimbarea dintr'odată a nutreţului are de urmare, că le scade laptele şi acesta se face mai slab şi mai rău! De aceea nu e iertat ca dintr'odată să începem să le dăm la vite nutreţ uscat. după ce ele până atunci au fost mâncat tot numai nutreţ verde.

(Va urma). preot. *Aurel Nestor.*

MULTE ŞI DE TOATE.

Pălăriile de Panama.

După cum avem în Bucureşti strada Parfumului, unde nu miroasă de loc a parfum, sau dupăcum Târgul-Frumos e tocmai altfel de cum îl arată numele, tot aşa şi pălăriile de panama nu se fabrică în Panama. Industria lor e răspândită în Columbia, Peru şi mai cu seamă în Ecuator. Paiul, de asemenea, nu-i de fel paiu, cum se crede. Materia primă sunt foile unui palmier sălbatic Carludovica palmata Ruis, înalt de 2—3 m. Aceste foi sunt opărite mai întâiu în apă clocotită, în care s'a pus puţină zamă de lămâie. In urmă sunt uscate la umbră şi apoi la soare. Se capătă astfel nişte foi lungi de 55—60 cm. şi late de 1—2 m. Preţul acestui paiu, care este foarte schimbător, n'are nici o influenţă asupra preţului pălăriei, de oarece pentru o singură pălărie e nevoie numai de 230 gr. de paiu. Pălăriile de Panama sunt scumpe fiindcă se lucrează greu şi fiindcă aşa cere moda. Un lucrător lucrând câte 6 ceasuri pe zi, face o pălărie ordinară de 5 lei în 6—7 zile, una de 6—15 lei în două săptămâni, iar una scumpă de peste o sută de lei într'o lună şi jumătate. Pălăriile cele mai căutate sunt cele dela »Montecristi,« cari întrec pe toate celelalte, fiind fine, uşoare şi perfect lucrate. O Montecristi ordinară se vinde între 12 şi 20 lei, iar una bună de tot 250 lei. După Montecristi vine Santa Elena, mai puţin fină, dar cu mult mai albă şi mai curată la paiu. mai trainică şi mai regulat lucrată şi cu marginile fine.

In 1905 s'au exportat 609.167 pălării de Panama. (La Nature, 19 Sept. 1908).

Cât primeşte Europa dela cei emigraţi dim America?

In America trăesc de prezent 15 milioane de emigranţi din Europa, cari în fie-care an trimit la ai lor de acasă mai mult ca un miliard (o mie de milioane) de coroane. Mai mult trimit acasă Italieni. Ei sunt cam 2 milioane în America şi trimit acasă 335 milioane de coroane. Cei din Austria şi Ungaria trimit 310 milioane coroane. Englezi şi Ruşii trimit câte 120 de milioane şi Germanii cam 72 milioane de coroane,

Atât se trimite acasă, cât vor fi adunat încă aceia. cari s'au dus cu femei şi cu copii cu tot?

Fotografia ca educătoare.

Poliţia din Denver întrebuinţează fotografia într'un mod foarte original. Dacă cine va se uită prea mult în sticluţă şi-şi pierde ecarilibrul e dus la poliţie şi fotografat imediat. După ce se trezeşte din beţie i-se dă ca aducere aminte fotografia proprie. Şeful de poliţie din Denver asigură pe ori-cine că rezultatul e admirabil fiind fotografia o spaimă pentru beţivi. Ar putea să se facă şi la noi întrebuinţare de acest metod original în contra beţivilor.

Bani chinezeşti de hârtie.

Se pare că Chinezii aveau de toate cu ce ne mândrim noi Europenii, încă cu multe sute de ani înainte. Ast-fel pe la anul 2697 înainte de Chr. aveau bancnote de hârtie cum sunt azi ale noastre, pe cari era numele băncii, data, numărul bancnoţii, valoarea, numele funcţionarului principal al băncii precum şi pedeapsa ce aşteaptă pe falsificatori. Pe ele se mai puteau ceti următoarele cuvinte, caută a produce ori-ce eşti în stare să faci şi fii păstrător. Hârtia bancnotelor era falsicată din fibrele lemnului de duce, semnele şi literele erau în coloare albastră. Ast-fel pe bancnote din anul 1399 înainte de Chr. se află astăzi în muzeul aziatic din Petersburg.

Recomandaţiuni bune.

Directorul unei bănci comerciale publicase în ziare că are lipsă de un tânăr contoarist. Se prezentară o mulţime de tineri cu bune certificate şi-n fine î-şi alese pe cel ce n'avea nici un certificat, nici chiar vre-o recomandare o din partea cui va. Un prietin al directorului, mirat că nu alesese pe nici unnul din cei cari aveau certificate şi formele în regulă, î-l întreba unu poate lua un tânăr fără nici un certifi at s'au vre-o reeomandrre? Directorul răspunse : tânărul acesta are cele mai frumoase certificate şi recomandaţiuni, pe care le poaie avea un tânăr, căci : 1. La întrare în biroul meu î-şi şterse ghetele, deci e om căruia îi place curăţenia. 2. Intrâne în birou un domn mai bărrân tânărul nostru îi oferi scaunul pe care şedea el, deci are inimă bună şi ştie cinsti pe cei mai bătrâni. 3. Când mi-s'a prezentat. a întrat în birou cu capul descoperit şi la îutrebările mele răspunse repede şi respectuos, deci e băiat care ştie ce-i buna cuviinţă. 4. El ridica numai decât o carte, pe care o lăsasem anume să cadă pe podeală şi o puse pe masă pe când cdialtţi nici gând nu aveau să se plece, deci este băiat atent şi iubitori de ordine. In urmă el aştepta în linişte până ce i-a venit rândul fără a se îmbulzi, deci este băiat modest. Vorbind cu el îi observai hainele, cari erau curate, părul pieptenat şi dinţii curaţi. Nu sunt aceste recomandaţiuni de ajuns?

D. —

»Tot Leţu, Măria Ta«?

Era pe vremea lui Vodă-Ştirbey. Tache Leţu era director al închisorilor, sau cum se zicea pe vremea acea, vornic la puşcării.

Lețu, numit de curând, era în anticamera lui Vodă. cu ceilalți boeri, când domnitorul eșea dimineața din etacul său.

Vodă îl vede într'o zi și răstit cum vorbza câte odată:

— Da pe tine cum te cheamă?

— Tache Lețu, Măria Ta, vornic la pușcării.

A doua zi scena se repetă. Domnitorul îl zărește, și iar îl întreabă:

— Da pe tine cum te cheamă?

— Tache Lețu, Măria Ta, vornic la pușcării.

A treia zi tot așa, a patra zi iar, o săptămână în șir. Lui bietul Tache Lețu, care numai știa ce să crează, să-i vie dambla și mai multe nu.

A nu știu câtева zi, Domnitorul îi repetă aceeași eternă întrebare.

Da pe tine cum te cheamă?

— Tot Lețu, Măria ta! sbieră furios bietul vornic al pușcăriilor, care-și eșise din țâțâni...

Și de atunci nu l'a mai întrebat Vodă.

*

»Ajunge până în Taleorman.«

Tot pe timpul aceluiaș domnitor, conu Iancu Slătineanu era mare dregător în Oltenia.

Intr'o zi la Curte, Vodă îi zise.

— Bine coane Iancule—așa-i zicea chiar domnitorul—ce tot ai cu ginerele meu, de-i tot faci șicanie.

— De, Măria Ta, nu-i fac șicanie, dar sunt și eu proprietar, mă gândesc...

— Bine, d-ta ești proprietar în Teleorman și el este în Vâlcea.

— Așa e Măria ta, răspunse conu Iancu Slătineanu, dar după cum a luat-o ginerele Măriei Tale ca mâine ajunge în Teleorman...

*

Tibișirul grecilor.

Se știe ce detestabilă reputație de jucători au Grecii... Se spune de dânșii că nu joacă niciodată la noroc, ci la sigur. Iar în Franța când se prinde vr'unul trișind, chiar de-i Neamț, Italian ori Francez i-se spune »le grec«.

In politică, puteau să rivnească la un moment dat la întărirea aceleași reputații. Căci după războiul cu Turcii, — una din cele mai riscate partide, — deși aceștia au fost invingătorii, totuși tot ei au plătit.

Ba Grecii s'au lăudat că nici nu mâncaseră bătae. — cea ce de fapt era exact fiind-că nici-odată Turcii n'au putut pune mâna pe ei: lugeau mereu și zice-se că eroii de la Domokos fug și astăzi... Dar iată că se produc evenimentele din Bulgaria.

Bulgarii anexează Rumelia, Austriacii anexează Bosnia... Grecii găsesc momentul oportun să dea și ei o lovitură. Dar în loc să ia mâna, au trecut-o Cretanilor, dânșii mulțumindu-se doar să ponteze. Să ponteze pe Creta, — adică pe tibișir.

Ori Cretanii se declară într'o dimineață anexați la Greci. Urcă drapelul grec pe toate edificiile publice, lansează o proclamație... Partida părea câștigată și Grecii începuseră să-și frece palmele de satisfacție. Fusese un joc abil. Ei nu luau nici atitudine, nu se compromiteau prin vr'un act față de Turcia... Cretanii făcuseră tot, cretinii! — și dacă țin ei cu ori-ce chip, ce să facă bieții Greci!...

Se întâmplă însă că Puterile și au luat dreptul să facă pe »chibiții«. — care nu tac din gură, să pretindă că Turcia ar fi furată și că nu îngădue să se trișeze. Și iată cum în momentul când scriem acest remarcabil buletin extern, se anunță că flota engleză a intrat în apele cretane și că puterile refuză să recunoască anexarea.

Astfel Grecii au perdut, pare-se partida de rândul acesta...

Să se invețe minte să mai joace pe tibișir!..

»*Ref.*«

Bibliografie.

A apărut nr. 349 din »*Biblioteca pentru toți*«, **Prăvălia Morții** care formează titlul broșurii și **Paznicul Cimitirului.**

Extrase amândouă, din lumea macacră, de către finul observator și analist *I. M. Palmarini*, un tânăr nuvelist a cărui reputațiune crește și se confirmă în bogata lume literară a Italiei, istorioarele din broșura de față deșteaptă un viu interes la cetire.

Traducerea nuvelelor e făcută de d-l *N. Ținc*, inchinat cu deosebit cult scriitorilor italieni, și e făcută cu o limbă îngrijită, cu frasa românească pe care acest scriitor o pune totdeauna cu luare-aminte în lucrările sale.

De vânzare la Librăria Gazetei, prețul de **30 Bani** exemplarul, porto 5 bani.

Cărți noi sosite la Librăria Gazetei: *D. Anghel și St. O. Iosif* »*Cometa*« comedie în trei acte în versuri, 1 cor., 10 bani porto.

G. Gârleanu »*Intr'o noapte de mai*« 2 cor., porto 10 bani.

A. Vlahuță: »Din trecutul nostru« cor. 3.50, 30 bani porto.

Din »*Biblioteca românească enciclopedică*« apărută acum în editura Socec București au sosit Nr. 1—6 cuprinzând N-rul 1: »Schițe din războiu«, de Em. Gârleanu, Nr. 2: »Poeziile Văcăreștilor« de Odobescu, Nr. 3 »Morărița« lui Alarcon tradusă de N. Basilescu, Nr. 4. »Facerea Lumii« povestire de Ion Dragoslav, Nr. 5 »Poezii« de Corneliu Moldovan, Nr. 6 »Antigona lui Sofocle« tradusă din grecește de Mihail Dragomirescu. Un Nr. 30 bani, 5 bani porto.

Din »*Biblioteca scriitorilor români*« à 95 bani, 10 b. porto, au sosit până acuma 6 numere:

Nr. 1 Carmen Sylva »Poveștile Peleșului.

Nr. 2 Mircea C. A. Ranetti »Nuvele«.

Nr. 3 Poezii populare ale Românilor (colecția Alexandri) partea I-a »Cântece bătrânești.

Nr. 4 Alexandri partea II-a: »Doine și hore«.

Nr. 5 Const. Negruzzi »Păcatele tinerețelor, amintiri din junețe și fragmente istorice«.

Nr. 6. Vasile Alexandri »Poezii alese«.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu
Redactor respons.: Victor Branisce.

Cursul la bursa din Viena.

Din 22 Octomvrie n. 1908

Renta ung. de aur 4%.	109 75
Renta de corône ung. 4%	92 05
Impr. căil. fer. ung. în aur 3½%	81 45
Impr. căil. fer. ung. în argint 4%	92 25
Bonurĭ rurale croate-slavone	93.50
Impr. ung. cu premiĭ	184 25
Losurĭ pentru reg. Tisei și Seghedin	140 —
Renta de hârtie austr. 4²/₁₀	95.80
Renta de argint austr. 4²/₁₀	95 70
Renta de aur austr. 4%	114 75
Renta de corône austr. 4%	96 —
Bonurĭ rurale ungare 3½%	85.80
Losurĭ din 1860	151.50
Acțiĭ de-ale Băncei ung. de credit	738.—
Acțiĭ de-ale Băncei austr. de credit	631.10
Acțiĭ de-ale Băncei austro-ung.	1737.—
Napoleondorĭ.	19.14
Mărcĭ imperiale germane	117.32½
London vista	239 60
Paris vista.	95.42½
Note italiene.	95 15

Cursul pieței Brașov

Din 23 Octomvrie n. 1908

	Cump.		Vênd.
Bancnote rom.	18.78		18.86
Argint român	18.60	„	18.80
Lire turcescĭ	21.40	„	21.60
Scris. fonc. Albine 5%	100.—	„	101.—
Ruble Rusescĭ	2.51½	„	2.53
Napoleondori.	19.04	„	19.16
Galbeni	11.20	„	11.40
Mărcĭ germane	117.20	„	117.30